Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOŞKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган ● 1996 йил 2 март, шанба ● № 18 (10.793) ● Эркин нархда сотилади

ИСЛОҲОТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ҚАТЪИЯТЛИ БЎЛАЙЛИК

29 февраль куни Президент Ислом Каримов раислигида Вазирлар Маҳкамасининг мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг 1995 йилги якунлари ва иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш борасида жорий йилдаги вазифаларга бағишланган йиғилиши бўлди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари, вазирликлар, қўмиталар, концернлар, корпорациялар, уюшмалар, идора ва ташкилотлар раҳбарлари, Олий Мажлис қўмиталари раислари иштирок этди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар дастлабки самараларини бера бошлади, — деди Президент мажлисни очар экан. — Бу ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмининг ошишида, ишлаб чиқаришнинг пасайиш суръатлари тўхтатилганида, пулнинг қадрсизланиш даражаси пасайиб бораётганида намоён бўлмоқда. Шу маънода ўтган 1995 йил бурилиш йили бўлди дейишга ҳақлимиз. Бу халқимизнинг йил бўйи қилган фидокорона меҳнати самарасидир. Биз бу билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Жорий йилда олдимизда бундан ҳам улкан вазифалар турибди. Уларни бажариш учун ўтган йил якунларидан керакли хулосалар чиқаришимиз, иш фаолиятимизнинг заиф нуқталарини аниқлашимиз ва уларни бартараф этиш йўлларини излаб топмоғимиз зарур. Хусусан, халқ хўжалигида таркибий ўзгаришларни амалга ошириш муҳим масала бўлиб қолмоқда. Бу — ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг неча фоизига харидор бор, кераксиз маҳсулотлар ишлаб чиқарилмайдими, корхона ва хўжаликлар кишиларга қандай манбалар ҳисобидан маош тўлайди — шу каби саволларга олдиндан жавоб топмоқ демакдир. Шу ўринда айрим корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми пасайгани ҳолда ишловчилар сони асосан сақланиб қолганини қандай изоҳлаш мумкин? Уларга нима ҳисобидан маош тўланяпти?

Ҳар бир тармоқ, бирлашма, корхона раҳбарининг фаолиятига у юқоридаги каби масалаларни ҳал этишда нечоғлиқ билим ва қобилиятга эга эканига қараб баҳо беришимиз лозим. Бундай масалаларни ҳал этмаётган, ватанпарварлик ҳиссидан бегона, шу куним ўтса бўлди, дея боқимандалик кайфияти билан яшаётган айрим раҳбарлардан воз кечиш пайти етди. Шундай қилмасак, бозор талабини ўрганиб иш юритадиган, хорижий сармоядорларга Ўзбекистоннинг имкониятларини, халқимизнинг инсоф-диёнатли эканини тушунтирадиган, бу ерга сармоя қўйсанг, ҳеч қачон доғда қолмайсан, деган гапларни уларга уқтириб, инвестициялар олиб келадиган ташаббускор раҳбарларга таяниб ишламасак, иқтисодиётимизнинг муаммоларини ҳал этишимиз қийин кечади.

СУРАТЛАРДА: йиғилиш пайти.

А. ТЎРАЕВ олган суратлар.

Долзарб масалалардан яна бири пул эмиссияси миқдорини камайтиришдир. Бунинг сабаби шундаки, жойларда маданий-маиший хизмат кўрсатиш шоҳобчалари, ихчам-ихчам корхоналар ташкил этиш, пулли хизмат кўрсатиш ишлари ниҳоятда сустакашлик билан амалга оширилаётир. Бу эса пул айланишини секинлаштирмоқда. Оқибатда айрим жойларда иш ҳақи вақтида тўланмаяпти. Бу масалага жиддий эътибор бериш, унинг нафақат ижтимоий, балки сиёсий масала эканини англаб етмоқ зарур. Бу муаммоларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалигида ортиқча ишчи кучи мавжудлигига бориб тақалади. Бу эса етиштирилаётган ҳосилнинг таннархи ортиб кетишига сабаб бўлаётир, дея таъкидлади Ислом Каримов. Биз мана шу муаммони — икки миллиондан зиёд ишловчини қишлоқ хўжалигидан саноатга жалб этиш масаласини ҳал қилмас эканмиз, ислоҳотларни олға силжитиш қийин бўлади. Бунинг учун эса республика вазирликлари, идора ва ташкилотлари, ҳокимликлар хўжаликларга янги иш жойлари ташкил этишда амалий ёрдам беришлари керак. Хусусан, бу борада аниқ дастурлар ишлаб чиқиш, уларда бир ишчи ўрнини ташкил этиш қанча маблағ талаб этади, тузилган корхона қандай самара беради, деган саволларга аниқ жавоб бўлиши керак. Чунки иш жойи бўлса, даромад ҳам бўлади, унинг эвазига мактаб ҳам, касалхона ҳам, спорт иншоотлари ҳам қурилади. Демоқчиманки, қишлоқ хўжалиги бўйича аниқ сиёсат ўтказилиши керак.

Маҳсулот ишлаб чиқарувчилар билан истеъмолчилар ўртасидаги шартнома муносабатларини такомиллаштириш ҳам муҳим вазифа бўлиб турибди. Бу ишни ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ўз назоратига олмоғи даркор. Бунда ишлаб чиқарувчиларнинг, деҳқонларнинг зарар кўрмаслигига эътибор бериш, уларнинг манфаатини қонун йўли билан ҳимоя қилиш одат тусига кириши зарур.

Кейинги йилларда юртимизда бир қанча ободонлаштириш ишлари амалга оширилди. Жумладан, Тошкент шаҳрида, вилоят марказларида, шаҳар ва қишлоқларда юзлаб салобатли, кўркам бозорлар қурилди. Бу ҳаммамизни қувонтиради, албатта, деди Президент. Лекин давлат маблағи, халқимиз меҳнати эвазига қурилган бу бозорлар кимларнинг қўлига бериб қўйилмоқда? Уларда ҳозир ким ҳукмрон? Маҳсулот етиштирган деҳқонми ёки олибсотарларми? Бу масалаларни ҳам ҳокимлик ва ҳуқуқ идоралари ҳал этиши керак.

Хуллас, айтмоқчиманки, ҳар ким ўз жойида зиммасидаги масъулиятни ҳис этган ҳолда қатъият билан ишлаши, юқоридан буйруқ ёки кўрсатма кутиб ўтирмаслиги зарур. Яқинда россиялик журналистлар билан учрашувда таъкидлаганимдек, ривожланган мамлакатларда шундай система қарор топганки, иқтисодий тармоқлар мустақил равишда ишлайверади. Уларни биров туртиб туриши шарт эмас. Биз ҳам ана шундай структура яратишимиз керак. Токи, иқтисодиётни қонун ва қарорлар бошқарсин. Зеро, республикада бу борада зарур қонунлар қабул қилинган. Улар бизнинг ютуғимиз. Таъбир жоиз бўлса, бойлигимиздир.

Ватанимизнинг гуллаб яшнаши учун, халқимизнинг фаровон турмуш кечириши учун ҳар биримиз дилимизга мана шу Ватан туйғусини жо қилиб, ўзимизни унга содиқ фарзанд, деб билиб, элим деб, юртим деб ёниб яшашимиз керак, деди Президент пировардида. Ана шундагина биз кўзлаган мақсадларга эришамиз. Ватанимизнинг порлоқ келажагини бунёд этиш ишига ҳисса қўшган бўламиз.

Мажлисда республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Бош вазир ўринбосарлари — «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси раиси Ў. Исмоилов, молия вазири Б. Ҳамидов, давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитаси раиси В. Чжен, шунингдек, Марказий банк бошқарувининг раиси Ф. Муллажонов, ташқи иқтисодий алоқалар вазирининг биринчи ўринбосари Э. Ғаниев ва бошқалар сўзга чиқди.

Президент Ислом Каримов мажлисда нутқ сўзлади.

Муҳокама этилган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Мажлисда республика Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раисининг ўринбосарлари, Бош вазир ўринбосарлари қатнашди.

(ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА 1995 ЙИЛ ЯКУНЛАРИ ҲАМДА ЖОРИЙ ЙИЛДАГИ ВАЗИФАЛАРГА БАҒИШЛАНГАН МАЖЛИСДАГИ НУТҚИ

Ҳурматли дўстлар!

Аввало йил натижаларини тайёрлаш ҳамда муҳокама қилиш жараёни ва тартиби ҳақида айтиб ўтмоқчиман.

Ўзи, якун ясашнинг асл моҳияти ва мақсади нимадан иборат бўлиши лозим?

Биринчидан, содир бўлаётган воқеаларнинг моҳиятини теран англаб етишимиз, ўтган давр мобайнида қилинган ишларимизга танқидий баҳо беришимиз керак. Нима ҳисобидан ва қайси омиллар эвазига қандай натижаларга эришганимизни, ижобий силжишларимизни янада мустаҳкамлаш учун нима ишлар қилишимиз зарурлигини аниқлаб олишимиз даркор.

Асосий масала қўйилган у ёки бу вазифанинг нима учун охирига етказилмагани сабабларини излаб топишдир. Нега айрим вилоятларда, иқтисодиётнинг муайян соҳа ва бўғинларида оқсашга йўл қўйилди, бунинг сабаблари нима?

Иккинчидан, аниқланган сабаб ва омиллар асосида иқтисодиётни халқалари бир-бирига чамбарчас боғланган ягона занжир деб билиб, унинг заифлашиб қолган муайян тузилма, бўлинма ва бўғинларини кўрсатиб бериш керак бўлади.

Ишни эплай олмаётган ёки янгича ишлашни хоҳламаётган раҳбарларни — менинг бундай дейишга тўла асосим бор — аниқлаш керак. Бир сўз билан айтганда, иқтисодиётни ислоҳ қилишда оқсашга йўл қўйган ҳақиқий айбдорни топиш вақти етди. Лекин танқид аниқ ва асосли бўлиши лозим.

Иқтисодиётни ягона тирик жонга қиёслаш мумкин. Кўп жойларда ўз мансабига нолойиқ раҳбар касофатидан бир бўғинда ишларнинг барбод бўлиши, муттасил оқсаши бутун бошли ислоҳотлар механизмининг бир жойда депсиниб қолишига олиб келиши муқаррар.

Учинчидан, якун ясашдан бош мақсад — танқидий таҳлил ва **тегишли хулосалар чиқариш асосида амалдаги ислоҳотлар йўлига зарур тузатишлар киритишдир.**

Муҳими, ҳаётнинг ўзи талаб қилаётганидек, қонунчилик ва меъёрий ҳужжатларга қандай тузатишлар киритишни, қайси масалалар бўйича янги, қўшимча президент фармонлари ва ҳукумат қарорларини қабул қилиш, бошқарув тизими ҳамда амалдаги хўжалик юритиш механизмини қай йўсинда ўзгартиришни аниқлаб олишдир.

Ислоҳотларнинг дастурий йўлига тузатишлар киритмай, шошилич қарорлар қабул қилмай туриб, узлуксиз ва изчил олға силжишимизни, шунинг баробарида ислоҳотларимизнинг ортга қайтмаслигини таъминлаб бўлмайди.

Асосий мақсадимиз фақат якун ясаш — сарҳисоб қилиш эмас, аксинча, муаммо ва заиф жойларни рўй-рост очиб ташлаш, улар юзасидан чора-тадбирларни амалга ошириш ва яна бир муҳим мақсад — ислоҳотларнинг ўзига керакли тузатишлар киритишдир, уларни бундан буён чуқурлаштириш учун ҳуқуқий замин ҳозирлашдир.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Сизларга тарқатилган ҳужжатлар ва қилинган маърузаларда 1995 йил иқтисодий ва ижтимоий якунларининг кўрсаткичлари эътиборингизга етказилди.

Шунинг учун ҳам улар тўғрисида батафсил такроран гапиришга ҳожат йўқдир, деб ўйлайман.

Ислоҳотларнинг ўтган йилги асосий натижалари ҳақида гапирар эканмиз, **биринчи ва асосий хулоса** шуки, 1995 йил кўп жиҳатдан жамиятимизни, иқтисодиётимизни, қолаверса, ҳаётимизнинг барча соҳаларини ислоҳ қилишда туб бурилиш йили бўлди.

Йил якунлари биз ишлаб чиққан йўналиш, иқтисодий ислоҳотларнинг устувор жиҳатлари тўғри эканини тасдиқлади ва ўз самараларини бера бошлади. Шуларнинг натижасида ва таъсирида Ўзбекистон иқтисодида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш пасайиши суръати амалда тўхтатилди.

1995 йилда биринчи марта асосий тармоқлар ва соҳалар бўйича ўсиш суръатларига эришилди.

Ички ялпи маҳсулот 1995 йилда 1994 йил даражасига нисбатан 96 фоиз бўлади деб мўлжал қилинган эди, аслида эса 98,8 фоизни ёки 300 миллиард сўмни ташкил этди.

Ишлаб чиқарилган миллий даромад 98,5 фоизга етди.

Давлат бюджети камомади 3,5 фоиз этиб белгиланган эди, амалда эса 3,0 фоиздан ошмади.

Саноат ишлаб чиқариш ҳажми 1994 йилга нисбатан 100,2 фоизга тенг бўлди.

Асосий тармоқларни ривожлантириш бўйича, халқимиз олдида очиқ юз билан ҳисобот беришимиз мумкинки, **ёқилғи-энергетика соҳасида натижалар 100,7 фоиз, машинасозликда 124,6 фоизга чиқди. «Ўзавтосаноат» уюшмасининг йиллик кўрсаткичлари 250 фоиз, «Ўзмашсаноат» уюшмасида 134,3 фоиз, кимё саноатида 113,0 фоиз, мебелсозлик саноатида 111,5 фоизга** кўтарилди.

Истеъмол моллари ишлаб чиқариш 1,5 фоиз ўсди.

1995 йилда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари 1994 йилга нисбатан 2,3 фоиз кўпроқ етиштирилди. Деҳқончиликдаги ўсиш эса 5,6 фоиз бўлди.

Мустақиллигимизнинг беш йиллик тарихида биринчи марта барча манбалар ҳисобидан иқтисодга қўйилган сармоя — капитал маблағлар ўсиши 102 фоизни ташкил қилди.

Азиз дўстлар, Ўзбекистонимиз эришган яхши натижаларни янада яққолроқ тасаввур этиш учун ўз юртимизни яқин қўшниларимиз билан таққослаб кўрайлик.

Барча тармоқ ва соҳаларни ўз таркибига оладиган **ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми** Ҳамдўстлик мамлакатлари билан солиштирганда 1990 йилга нисбатан 1995 йил кўрсаткичлари қуйидагича:

Ўзбекистон — 81,1 фоиз
Россия — 62,2 фоиз
Беларусь — 60,5 фоиз
Қирғизистон — 50,3 фоиз
Қозоғистон — 45,4 фоиз
Украина — 44,4 фоиз

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича аҳвол 1995 йилда 1990 йилга нисбатан қуйидагича:

Ўзбекистон — 89 фоиз
Беларусь — 73 фоиз
Россия — 67 фоиз
Украина — 61 фоиз
Қирғизистон — 57 фоиз
Қозоғистон — 54 фоиз

1995 йилда **саноат ишлаб чиқариш ҳажми** 1990 йил натижаларига нисбатан — Қирғизистонда 35 фоизни, Қозоғистонда — 48, Россияда — 50, Украинада — 53, Беларусда — 61 фоизни ташкил этган бўлса, **Ўзбекистонда бу кўрсаткич 99,9 фоизга тенг бўлди.**

Бу рақамга алоҳида эътиборингизни жалб этмоқчиман.

Яъни, биз амалда ҳали иттифоқ пароканда бўлмасдан саноат бир маромда ишлаган даврдаги тараққиёт даражасини қўлга киритдик.

Бу кўрсаткичларни биз ўзимиз чиқарганимиз йўқ. Бу кўрсаткичлар Ҳамдўстлик мамлакатлари давлатлараро статистика комитетининг 1995 йил якунларига бағишланган расмий ҳужжатларидан олинди.

Ўзбекистон эришган натижаларни Ҳамдўстлик мамлакатлари билан қиёслаган, таққослаган ҳолда, бир нарсани очиқ айтиш мумкинки, бу кўрсаткичлар Ўзбекистон танлаган йўл тўғри эканини, Ўзбекистон модели тарих имтиҳонидан муваффақиятли ўтаётганини амалда тасдиқлайди. Бу кўрсаткичлар барча ислоҳотларимиз пойдеворида турган асосий тамойилларимизнинг тўғри эканини исботлайди.

Яна бир эришилган натижа: ислоҳотлар жараёни учун мустаҳкам ҳуқуқий замин яратилди. Бу ўз навбатида ислоҳотлар барқарорлигига, уларнинг узлуксиз олға силжишига имкон туғдирди.

Учинчи хулоса: иқтисодиёт ва молияни барқарорлаштиришда сезиларли натижаларга эришилди. Инфляция даражаси ўтган йилга нисбатан 3,7 марта қисқарди. 1995 йил январь ойидаги инфляция, яъни нарх ўсиши 16,9 фоизни ташкил этган бўлса, декабрь ойида 2,2 фоизни ташкил қилди. Бу иқтисодиётни жонлантиришни ва унинг бундан буёнги ўсишини таъминлашни олдимизга стратегик вазифа сифатида қўйишга асос беради.

Тўртинчи хулоса: миллий валютамиз бақувватлашиб, барқарорлашиб бормоқда. Республика валюта биржасида мунтазам равишда савдо ўтказилиб турибди. Сотилаётган эркин муомаладаги валюта ҳажми кўпайди, яъни 1,3 миллиард доллардан ошиб кетди. Бу 1994 йилдагидан 11 марта кўп демакдир.

Бешинчидан, кучли ва адресли ижтимоий сиёсат юритилиши, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишнинг бутунлай янги тартиблари жорий этилиши сўнгги йилларда фақатгина одамлар турмуш даражасининг ўсишга эмас, балки уларнинг даромадлари ўсишга ҳам олиб келди.

Аҳолининг реал даромадлари, инфляцияни ҳисобга олган ҳолда ҳам, 1995 йили ундан олдинги йилга нисбатан тахминан 40 фоиз ортди.

Йил давомида ишчиларнинг ўртача иш ҳақи миқдори 3,7 марта, пенсиялар миқдори 3,6, стипендиялар миқдори эса 5,1 марта ортди.

Ўтган йили 500 мингга яқин эҳтиёжманд оилалар маҳалла қўмиталари орқали ҳар ойда нафақалар олиб турди. Йил давомида эса 6 миллиард сўм нафақа тўланди.

Жамиятимиз учун янги бир жараён ўз таъсирини кўрсата бошлади. Акциялар бўйича тўланаётган дивидендлар хизматчиларнинг даромад манбаларидан бирига айланмоқда. Бир неча мисол келтиришим мумкин: «Нефтгазтаъмир» ҳиссадорлик жамияти йил якунлари бўйича 30,5 миллион сўм миқдорида дивиденд тўлади. Ҳар бир акция учун тўланган дивидендлар миқдори 5 минг сўмдан ошиб кетди, бу акциянинг номинал қийматидан 10 баробар кўп демакдир.

Нафақат сердаромад ёқилғи-энергетика комплексида, балки бошқа тармоқларда ҳам дивиденд тўлаш имконияти пайдо бўляпти. «Қувамебель» ҳиссадорлик жамияти йил якунлари бўйича деярли 8 миллион сўм, «Тошуйжойинвестқурилиш» тизимига қарашли 159-қурилиш тресті ҳиссадорлик жамияти 6 миллион сўм атрофида, Андижон «Дори-дармон» ҳиссадорлик жамияти эса 3 миллион сўмдан ортиқ дивиденд тўлади.

Ислоҳотларнинг яна бир якуни шундан иборатки, 1995 йилда иқтисодиётимизда давлатга қарашли бўлмаган секторнинг ривожи юксак суръатлар билан ўсгани яққол кўринди. Бу секторнинг таъсири кучайиб бормоқда. Миллий даромаднинг 67 фоизи, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг 97 фоизи, пудрат ишларининг 62 фоизи, товар айланмасининг 91 фоизи унинг ҳиссасига тўғри келади.

Ва, ниҳоят, Ўзбекистоннинг халқаро иқтисодий алоқалари кун сайин кенгайиб бормоқда. Мамлакатимизнинг тўловларга қодир ишончли ҳамкор сифатидаги халқаро обрўси тобора ошмоқда. 1995 йилда ташқи савдо оборотида 216 миллион долларлик ижобий сальдога эришилди. Ташқи савдо обороти таркиби сезиларли даражада ўзгарди — ўтган йили иқтисодий жиҳатдан тараққий этган хорижий мамлакатлар ҳиссасига жами оборотнинг 57 фоизи тўғри келган бўлса, бу кўрсаткич 1994 йилда 42 фоизни ташкил этган эди.

Бугунги мажлис маърузачилари ва бошқа сўзга чиққан кишилар 1995 йилни якунлаб, ўз соҳаларида йўл қўйилган камчилик ва нуқсонлар тўғрисида гапирдилар.

Ишимизда мавжуд бўлган хатолар ва оқсоқликлар ҳақида гапирганда, аввало, уларнинг сабаблари ва илдизларини, уларнинг мезонларини очиб беришимиз, ўзимиз учун аниқлаб олишимиз даркор.

Хўш, бугун бизни нима кўпроқ ташвишлантирмоқда? Ислоҳотларни янада чуқурлаштириш учун яна қандай чора-тадбирлар кўришимиз керак?

Мени, аввало, хўжалик юритиш механизми қандай шаклланаётгани қизиқтиради. У корхоналарнинг иқтисодий эркинлиги ва мустақиллиги учун қандай қулайлик туғдирмоқда?

Ташаббус ва тадбиркорликни қай даражада рағбатлантирмоқда, корхоналар ва улар раҳбарларининг иқтисодий масъулият мезони қай аҳволда?

Энг муҳими, бугун таркиб топаётган хўжалик механизми бозор қонунларига ва шароитларига қанчалик тўғри келади ва жавоб беради? Бозор талаблари қай даражада қабул қилинган қонунлар ва ҳужжатлар орқали ҳаётда ўз аксини топмоқда?

Биринчидан. Шуни очиқ тан олишимиз кераки, кўпгина қонунлар, ҳукумат қарорлари ҳозирча тўлиқ ишлаётгани йўқ. Қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш, ташқи иқтисодий фаолият, қимматбаҳо қоғозлар бозорини вужудга келтириш юзасидан илгари қабул қилинган ва ислоҳотлар ривожи учун муҳим аҳамиятга эга бўлган қарорлар ижроси текширилганида, улар жуда секин, чала-ярим амалга ошаётгани маълум бўлди. Вазирлар Маҳкамаси бу қарорлар ижросини етарли назорат қилмаяпти.

Ўзбекистон заминида бугунги кунда бозор иқтисодиёти муносабатларини фаол жорий этиш бўйича зарур қонунчилик ва меъёрий ҳужжатлар замини амалда яратилди. Буни кўпчилик тан олмоқда.

Савол туғилади: нега улар ҳаётда тўлиқ амал қилмаяпти? Ким ёки нима халақит беряпти? Қаерда, қайси бўғинда оқсаш рўй бермоқда? Мана шу саволларнинг барчасига жавоб топишимиз керак.

Менинг назаримда, энг заиф жойимиз ижрочиларнинг ўрта бўғини, корхона ва хўжалик раҳбарларидир. Улар ҳамон эски тасаввур билан яшамоқдалар. Фондлар, ҳар хил лимитлар, имтиёзли кредитлар ундиришга асосланган боқимандалик кайфиятидан халос бўла олмаяптилар. Бундай қайфиятдан қутулмас эканмиз, барча хайрли ишларимиз, ташаббусларимиз тўрачилик ботқоғига ботиб, оқсоқ бўлиб қолаверади.

Иккинчидан. Бозор инфраструктурасини ривожлантириш бугунги кун талабларидан ортда қолмоқда. У амалда эндигина яратиляпти. Тижорат банклари тизими, молиявий хизмат, аудиторлик фирмалари, суғурта компаниялари кўпроқ катта ва ўртача шаҳарларда, туман марказларида шаклланмоқда.

Очиқ айтиш керак: қишлоқ жойларда бозор инфраструктураси, бозор хизмати йўқ ҳисоби. Мавжуд 31 та тижорат банки, 69 та суғурта компанияси мамлакатимиз эҳтиёжларини қондира олмаслиги турган гап. Бухоро, Қашқадарё, Навоий вилоятларида бирорта ҳам давлатга қарашли бўлмаган суғурта компанияси йўқ. Лизинг, инжениринг компаниялари каби бозорнинг муҳим муассасаларига эътибор йўқ.

Учинчидан. Бугунги кунда бизнинг энг оқсоқ жойимиз— кадрлар тайёрлаш масаласи. Аниқ айтиш мумкинки, ҳар бир участкада, ҳар бир бошқарув бўғинида ўз касбининг устаси бўлган ғайратли кишилар турганида талай муаммолар аллақачон ҳал бўлиб кетарди. Бунинг тасдиғини ҳар қадамда кўриш мумкин.

Биз кадрлар тайёрлаш тизимини жиддий қайта кўриб чиқишимиз зарур. Кадрларнинг дунёқарашини тубдан ўзгартириш, тадбиркорликка, тижоратга ҳавас-иштиёқ уйғотиш бугунги куннинг энг долзарб масаласи десак ҳеч қандай муболаға бўлмас.

Бизнес асосларини эгаллашга ҳаракат қилиш оммавий тус олиши лозим ва биз бунинг учун барча шарт-шароитларни яратишимиз керак.

Одамлар тафаккурини ўзгартириш зарур. Биз одамларга имкон қадар тадбиркорликни, ўзига, ўз билими ва меҳнатига ишонч ҳиссини кўпроқ юқтиришимиз керак.

Тўртинчидан. Вилоят ва туманларда давлат мулки ва хусусийлаштириш масалаларини ҳал этишга бир ёқлама ёндашилмоқда.

Сизларнинг эътиборингизни бир масалага жалб қилмоқчиман. Расмиятчилик, яъни ишга юзаки қараш. Бугун республикадаги ва жойлардаги раҳбарлардан сўранг — улар сизга қанча корхона давлат тасарруфидан чиқарилганини, қанчаси ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилганини адашмасдан айтиб беради, қанча кичик ва хусусий корхоналар ташкил этилгани тўғрисидаги рақамларни қалаштириб ташлайди.

Бироқ нима учун хусусийлаштирилган корхоналарда ўзгаришлар ўз самарасини бермаяпти, нима учун ҳиссадорлар ўзларини ҳозиргача мулкнинг тўлақонли эгаси деб, мулкдорлар деб ҳис қилмаяпти, деган саволларга жавоб берадиган одамни топиш қийин.

Аслида хусусийлаштириш жараёнининг мазмун-моҳияти ҳам шунда, яъни мулк шаклини тубдан ўзгартириш, ҳар бир кишининг чин маънодаги ҳақиқий мулкдорга айланишидадир.

Бешинчидан. Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Сирдарё, Сурхондарё, Хоразм вилоятлари кўпгина туманларида нақд пул эмиссияси 60-70 фоизни ташкил этаётгани бизни қаттиқ ташвишга солмоқда. Бошқа вилоятларда ҳам аҳвол бундан яхши эмас.

Табиий савол туғилади: агар ишчилар, нафақахўрлар қўлига олган нақд пулини сарф қилмаса, яъни берилган пул қайтиб хазинага тушмаса, бундай шароитга қачонгача ва қандай тизим, қандай давлат чидаши мумкин?

Наҳотки республикамизнинг аксарият аҳолиси ўзининг эҳтиёжи, талабини, савдо-сотиқ юмушларини пойтахтга — Тошкент шаҳрига келиб ҳал қилиши, қондириши керак?

Энди биз масалани бошқача қўймоқчимиз. Эмиссия даражаси пасаймаётган, аксинча ўсаётган жойларда нақд пулларнинг банкка қайтарилишини таъминлаш чора-тадбирларини кўрмагунча, ҳокимлар, уларнинг муовинлари ва Марказий банк бўлимлари раҳбарларининг маош олишга ҳаққи борми, шуни кўриб чиқишимиз керак.

Энди 1996 йилги асосий вазифалар ҳақида.

Ўзбекистон Олий Мажлисининг охирги сессиясида 1995 йилги ижтимоий-иқтисодий тараққиётга якун ясалган ва жорий йилда ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг асосий ва устувор йўналишлари белгилаб берилган эди. Барчамизнинг асосий ва устувор вазифамиз — шу йўналишларни ҳаётга татбиқ қилиш, уларни амалий ишларимиз билан охиригача етказиш.

Биз ушбу масалаларни Вазирлар Маҳкамасининг мажлисларида декабрь-январь ойларида икки марта муҳокама қилган эдик. Батафсил ва теран ўрганиш, тегишли таклифлар тайёрлаш учун энг муҳим муаммолар, шошилинч ва устувор вазифаларни ечишга доир тамойил ва ёндашувлар аниқлаб олинган эди.

Бугунги йиғилишимиз арафасида Вазирлар Маҳкамасининг барча комплексларида, шунингдек, вилоят, шаҳар ва туманларда йил якунлари дастлабки муҳокамадан ўтказилди.

Мен бугун қайд этиб, айтиб ўтилган нарсалар тўғрисида гапирмоқчи эмасман. Бинобарин, ҳаммангиз якуний материаллар ва тайёрланган қарорлар лойиҳаси билан танишсиз. Мажлисда иштирок этаётган оммавий ахборот воситалари вакиллари уларни халқимиз эътиборига ҳавола этади, деб ўйлайман.

Бугунги асосий масала 1996

(Давоми 2-бетда).

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА 1995 ЙИЛ ЯКУНЛАРИ ҲАМДА ЖОРИЙ ЙИЛДАГИ ВАЗИФАЛАРГА БАҒИШЛАНГАН МАЖЛИСДАГИ НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

йил учун мақсадларни, белгилаб олинган устувор йўналишларни амалга оширишнинг механизм ва йўлини излаб топишни, уларнинг аниқ лойиҳаларда акс этишини муҳим деб биламан. Демоқчиманки, ўша устувор йўналишлар аниқ лойиҳаларда акс этиши — моддийлашиши ва уларни амалга оширишнинг аниқ муддатлари ва суръатлари белгилаб қўйилиши шарт. Бу лойиҳалар мустаҳкам моддий асосга эга бўлиши лозим.

Энг муҳим, баъзи бир устувор лойиҳалар бўйича тўхталиб ўтмоқчиман.

Энг асосий эътиборни **биринчи навбатда** мамлакатимиз энергетика базасини янада ривожлантиришга қаратишимиз даркор. Мен Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи қурилишини жадал суръатларда давом эттириш, Кўкдумалоқ нефть-газ конденсати конларини жиҳозлаш, компрессор станцияси қурилишини тугаллаш, Мингбулоқ нефть конида қидирув ишлари олиб бориш ва очилган фавворaларни ишга солиш, Газли-Нукус газ қувурининг иккинчи навбатини қуришни назарда тутяпман.

Кўрсатилган ва бошқа бошланган лойиҳаларни бажариш аҳволи қандай эканини тафтиш қилиш, уларни амалга оширишга тўсқинлик қилаётган сабабларни аниқлаш зарур. Ҳар бир аниқ объект бўйича муайян иш ва инвестициялар ҳажмини, маблағлар манбасини аниқлаш, барча куч ва ресурсларимизни сафарбар этишимиз керак бўлади.

Бу йил ишга туширилиши мўлжалланган Қизилқум фосфорит заводининг қурилиши ғоят секин бормоқда. Кимда-ким бу корхонанинг аҳамиятини тушунмаса, яхшилаб тушуниб олсин: Самарқанд, Қўқон ва Олмалиқ суперфосфат заводларининг тақдири шу корхонанинг ишга туширилиши билан боғлиқ.

Қишлоқ хўжалигини ниҳоятда зарур бўлган фосфорли ўғитлар билан таъминлаш масаласи ҳам шу корхона билан чамбарчас боғлиқ. Биз ўтган йили фосфор ва бошқа кимёвий хомашёни четдан олиб келиш бутун республикани оғир аҳволга солиб қўйиши мумкинлигини ўз бошимиздан ўтказдик.

1996 йилда кимё корхоналарини қайта таъмирлашни тугаллаш лозим. Шундагина улар барқарор ишлаб, кераксиз маҳсулот ишлаб чиқаришдан қутулиб, қишлоқ хўжалигини зарур минерал ўғитлар билан таъминлайди. Ва шу билан бирга экспорт ҳисобидан валюта маблағини топиш имкониятини беради.

Қўнғирот сода заводи қурилишини изчил давом эттириш керак. Бу завод асосий қурилишларимиздан бири бўлиб, хорижий шерикларимиз билан биргаликда бунёд этилмоқда. Республикамизда каустик, кальцийлаштирилган ҳамда озиқ-овқат содаси ишлаб чиқаришнинг йўлга қўйилиши озиқ-овқат, кимё саноатимизни, энергетикамизни зарур хомашё билан таъминлабгина қолмай, Ўзбекистонда деразабоп ва бошқа турдаги ойна ишлаб чиқариш имконини яратади, четдан хомашё келтиришдек қарамликка барҳам беради.

Мазкур завод импорт ўрнини босувчи ишлаб чиқариш тармоқларини яратиш намунаси бўлмоғи керак. Ҳисоб-китоб шуни кўрсатадики, бу завод ишга тушгач, четдан келтириладиган хомашёни қисқартириш эвазига ҳар йили камида 31 миллион АҚШ доллари иқтисод қилинади.

Биз янги темир йўллар, автомобиль магистраллари ҳамда коммуникация тизимини қуриш ва фойдаланишга топширишга катта аҳамият бермоқдамиз. «Навоий — Учқудуқ — Султануиздаг — Нукус», «Ғузор — Бойсун — Қумқўрғон» темирйўллари қурилиши, Қамчиқ довонидан ўтадиган Тошкент — Ўш автомобиль йўлини реконструкция қилиш, Учқудуқ шаҳрида янги аэропорт қуриш бу соҳадаги устувор вазифаларимиз сирасига киради.

Бу ишларни амалга ошириш нафақат транспорт коммуникацияси тизимини яхшилайди, балки мўл-кўл хомашёга эга бўлган районларга йўл очади, ўша хомашёни республикадаги истеъмолчилар ва экспорт учун саноатда қайта ишлаш имконини беради.

Эътиборингизни яна бир муҳим масалага қаратмоқчиман. Устувор лойиҳалар тўғрисида гапирганда, уларни тўғридан-тўғри ва фақатгина қурилиш лойиҳалари деб қарамаслик керак. Уларга чуқурроқ ёндашиш талаб этилади.

Бу соҳада ҳам, биринчи навбатда, қишлоқ хўжалигимиз учун муҳим бўлган республикадаги илк холдинг компанияси — «Ўзқишлоқхўжаликмашхолдинг»ни тузишни ниҳоясига етказиш зарур. Нима учун биз маҳаллий шароитимиз учун ўта зарур бўлган қишлоқ хўжалик техникаси ишлаб чиқаришни йўлга қўя олмаяпмиз, деган савол кўпдан бери олдимизда турибди.

Нега ҳозиргача қишлоқ хўжалиги учун ягона техника сиёсати ишлаб чиқилмаган? Қачонгача техникани четдан сотиб оламиз? Наҳотки, бунинг учун нафақат кўплаб валюта маблағлари сарфлаётганимиз, балки эртага чет эл фирмаларига қарам аҳволга тушиб қолаётганимиз тушунарли бўлмаса? Ахир эртага бу техникани ишлатиш, эҳтиёт қисмлари топиш, таъмирлаш ҳам керак бўлади-ку! Шунда яна бировларга таъзим қилиб борамизми?

Нафақат пахтачилик, қолаверса, қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳалари, аввало, ғалла етиштиришга зарур техника ишлаб чиқариш учун обрўли чет эл фирмалари билан қўшма корхоналар тузишга дадил киришиш керак. Бу бугунги кунда энг долзарб масалага айланиб қолмоқда.

Янги ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш билан биргаликда лизинг операцияларини, яъни ижарага ишлатишни ҳам кенгроқ ривожлантириш керак. Масалан, бизга техника олиб келишдан манфаатдор бўлган Америка «Кейс» фирмаси билан бирга лизинг компанияси тузиш мумкин эмасми?

Менинг фикримча, «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттаъмир» ташқи иқтисодий фаолият миллий банки билан бирга ушбу йўналишда ишлаши керак. Бунда халқаро молия корпорацияси имкониятлари ва таклифларидан фойдаланиш мумкин.

Яна республикамиз аҳолиси ва иқтисодиёти учун муҳим тармоқлардан бири, бу — халқ истеъмол қиладиган озиқ-овқат ва саноат молларини ишлаб чиқариш бўйича қўшма корхоналар тузиш ва қуриш орқали ташкил қилиш имкониятларидан тўлиқ фойдаланиш лозим. Бу масалага биринчи навбатда эътибор беришимиз даркор.

1996 йил учун лойиҳаларни танлаб олишда улар бизнинг четдан мол келтиришга қарамлигимизни камайтиришини ҳисобга олишимиз керак. Ўзимизда ишлаб чиқарилишини ташкил этиш орқали энг зарур эҳтиёжларимизни қондиришимиз мумкин бўлади. Бунинг учун зарур база бор.

Албатта, биз яхши тушунамизки, бундай лойиҳаларни амалга ошириш учун давлатнинг ёрдами керак. Биз бундай ёрдамни беришга тегишли ресурслар ва имкониятларни топишимиз лозим.

Иккинчидан. Албатта, бундай лойиҳаларни амалга ошириш учун чет эл капиталини кўпроқ жалб этиш лозим. Биз бунинг учун барча зарур ҳуқуқий, молиявий, иқтисодий шарт-шароит ва имтиёзларни ҳозирлашимиз керак. Биз мазкур устувор вазифаларни рўёбга чиқариш, қўшма корхоналар тузиш учун чет эл сармояларини жалб этишни ҳар томонлама рағбатлантира борамиз.

Ҳурматли дўстлар!

Мен яна бир жуда долзарб масалани ўртага ташламоқчиман. У ҳам бўлса, шартнома ва контрактлар тузишнинг мавжуд тартибини ва аҳамиятини тубдан ўзгартиришимиз керак.

Табиий бир саволга жавоб беришимиз зарур.

Умуман, шартнома-контрактация нима учун тузилади? Шартномалар қандай тузилаётгани ва амалга оширилаётганини бирор киши бирор марта таҳлил қилиб кўрдими? Бирор хўжалик мисолида, бирор шартнома мисолида ушбу шартнома мажбуриятлари ортида нима турганини ўйлаб кўрдими? Уни тузган томонларнинг мажбуриятлари қандай?

Ва энг муҳими, шартномани тасдиқлаган, имзо чеккан мутасадди раҳбарларнинг ва мутахассисларнинг масъулияти, керак бўлса — жавобгарлиги қандай?

Буни шу вақтгача ҳеч ким суриштирмаган, суриштиришни истамайди ҳам.

Ўз-ўзидан савол туғилади: бунинг сабаби нима?

Энг муҳими — маҳсулот, товар ишлаб чиқарувчиларнинг бугунги аҳволи қандай? Тан олишимиз керак, қишлоқ жойларда инфраструктура тармоғи — савдо-сотиқ ва тайёрлов тизими тараққий этмаган. Тайёрловчиларнинг ўзлари яккаҳокимлик қилиб, хўжаликларга зуғум ва зулм ўтказади, зиммага олинган шартларини бажармаслик ҳолларини ҳар қадамда учратиш мумкин.

Мисол тариқасида мева-сабзавот маҳсулотлари тайёрлашнинг мавжуд аҳволини кўриб чиқайлик. Бирор киши шартномалар қайси нархда ва қай даражада адолатли тузилаётганини текшириб кўрдими? Помидор ёки узум етиштирадиган хўжаликларда рентабеллик бўлмаган, айрим хўжаликлар зарар кўраётган бир пайтда консерва ва вино заводларининг рентабеллиги осмонга чиқиб кетяпти. Бундай дейишимизга асос бор.

Қашқадарё вино-консерва заводи, Наманган вино-консерва заводида рентабеллик 30 фоизни, Шаҳрисабз вино заводида 25 фоизни ташкил этди. Айни вақтда помидор ва узум етиштирадиган хўжаликларнинг рентабеллиги 2-5 фоиздан ошмади, кўпгина хўжаликлар, масалан, «Наманган», Сурхондарё вилоятидаги «Термиз» каби агрофирмалар йилни зарар кўриш билан якунлади.

Товар ишлаб чиқарувчиларни ҳимоялаш тармоғининг аҳволи жуда аянчли. Уларни ҳеч ким суғурта қилмайди. Ахир, кимдир ишлаб чиқарувчиларни, тузилган шартномаларни суғурта қилиши керак-ку! Бу иш бизда мутлақо йўлга қўйилмаган.

Ғарб мамлакатларида фермерлар ўз маҳсулотини қаерга топширишни, қайси нархда сотишни, қанча фойда олишни билмаса, сигирларини сўйиб юборади, ерларини ҳайдаб ташлайди. Ўзига зарар келтирадиган маҳсулот ишлаб чиқаргандан кўра суғурта пули олишни афзал деб билади. Бизда эса бунинг бутунлай тескариси.

Шартнома тузишга тузилади, бироқ у бажарилмагани учун ким жавоб беришини ҳеч ким тушунмайди. Шартноманинг бирор-бир моддаси бажарилмай қолса, қанчалик зарар кўришини товар ишлаб чиқарувчи на тасаввур этади, на тушунади, унга қўл қўйган бошқа томон эса ҳеч нарсага жавоб бермайди.

Адлия вазирлиги ва Прокуратура бу иш билан шуғулланмаяпти. Бунинг учун, умуман, жавобгарлик йўқ. **Бизда шартномалар мазмун-моҳиятига кўра хўжакўрсинга тузилиши анъанага айланиб қолди.**

Ҳақли савол туғилади: хўжалик шартнома тузгандан кейин унинг бу йилни фойда ёки зарар билан якунлашини ким олдиндан айтиб бера олади?

Ғарб мамлакатларида фермерлар даромад олишига кўзи етмаса, ҳеч нарсага қўл урмайди. Бизда-чи? Ҳеч ким иқтисодий таҳлил билан шуғулланмайди, ҳеч нарсани йил бошида ҳисоб-китоб қилиб кўрмайди. Ҳаммамиз жўжани кузда санашга ўрганиб қолганмиз. 1995 йилни нега 143 хўжалик зарар билан, 673 хўжалик эса учма-уч якунлаганини билмагандай елка қисамиз.

Бундан қандай хулоса чиқариш мумкин?

Биринчидан. Шартнома тузиш маданиятини, шартномалар маданиятини бутунлай янги поғонага кўтаришимиз керак.

Иқтисоднинг қандай соҳаси ёки тармоғидан қатъи назар, унинг ижросига жавобгар томонларнинг масъулиятини кучайтиришимиз даркор. Шартномаларнинг мақомини кўтаришимиз ва уларга қонуний асос яратишимиз лозим. Бу борада Олий Мажлис ва ҳуқуқшунослар тер тўкишига тўғри келади. Шартнома қоғозда қолиб кетмаслиги зарур.

Иккинчи хулосамиз товар ишлаб чиқарувчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат. Модомики, мен товар ишлаб чиқарадиган бўлсам, шунга сарфланган харажатлар қопланиши ва даромад келтиришига олдиндан ишончим комил бўлиши керак.

Мисол учун, мен маълум бир маҳсулот ишлаб чиқармоқчиман. Айтинг-чи, ишлаб чиқараётган маҳсулотим, ҳеч бўлмаса, сарфлаган харажатларимни қоплашига, оз бўлса-да фойда келтиришига ишонмасам,уни ишлаб чиқаришимнинг маъноси нима! Афсуски, бизда йилни қандай якунлашини билмайдиган ўнлаб корхоналар бор. Энди бунга чек қўйиш вақти етди.

Бунинг учун нима қилишимиз лозим? Мен бу ҳақда биринчи марта гапираётганим йўқ. Текинга ишламаслик учун буюртмалар «портфели»ни ташкил қилмасдан, яъни харидорни олдиндан аниқламасдан ишни бошламаслик керак.

Яна бир муҳим хулоса: товар ишлаб чиқарувчиларнинг манфаатини ҳимоя қилиш мақсадида товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасини тузишимиз лозим. Бу борадаги зарур ҳужжатларни тайёрлаш Давлат мулк қўмитаси зиммасига юклатилади.

Яна бир принципиал масала: тизим яратиш, шартнома тузиш маданиятини юксалтириш устида жиддий иш қилиниши керак. Бу — ўта муҳим масала. Одамлар эскича йўсинда ишлашга ўрганиб қолишган. Товарни ишлаб чиқарганлар ва уни қабул қилиб олмаганлар ўртасидаги можаро судга мурожаат қилиш йўли билан ҳал этилиши лозим.

Мен қонунлар ижросига масъул адлия вазири, прокурор ёки хўжалик суди раисига шундай савол бермоқчиман: шартномага қўл қўйиб, уни бажармаган бирор-бир хўжалик ёки корхонага жазо сифатида жарима солиндими, улардан бирортаси маъмурий жавобгарликка тортилдими? Катта зарар кўрган корхона ортида йил бўйи меҳнат қилиб, иш ҳақини ололмаётган бутун бошли жамоанинг тақдири турибди. Бунинг учун нимага ҳеч ким жавоб бермайди?

Зудлик билан ҳал этилиши лозим бўлган яна бир муаммо бор. 1996 йил бошланиб кетди. Мени эса корхоналарнинг қанчаси бутун бошли йилга мўлжалланган буюртмалар «портфели»га эга, деган савол қийнайди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг қанча қисми учун шартномалар тузилган?

Республикада талаб ва таклифни ўрганиш масаласи қай аҳволда?

Ушбу масала республика миқёсида, иқтисодиёт тармоқлари, муайян ишлаб чиқариш ва корхона миқёсида қандай ҳал қилиняпти?

Қачонгача кераксиз моллар ишлаб чиқариш давом этаверади? Корхоналар қачонгача, эртага маҳсулотини қандай сотишни ўйламасдан, ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтираверади?

Қачонгача улар касодга учраган молларини омборларга қалаштириб ташлаб, яна айланма маблағлар беришни сўраб, యалиниб юради?

Агар корхона буюртмалар «портфели»га ва амалда муайян харидорларга эга бўлмас экан, уни ёпиб қўя қолган маъқул. Бу давлатга беҳуда сарфланган хомашё харажатларини қоплашдан, зое кетган меҳнат ҳақини тўлашдан кўра анча арзонга тушади. Корхоналар омборлари ва савдода туриб қолган товар кўринишидаги ўлик капиталнинг бизга нима кераги бор?

Айни пайтда «Ўзмашсаноат»да (нормативдан ортиқча 980 миллион сўмлик қолдиқ бор), «Ўзэлектротехсаноат»да (701 миллион сўмлик), «Ўзкимёсаноат»да (598 миллион сўмлик), шунингдек,«Ўзбекенгилсаноат» ва «Маҳаллийсаноат» тизимида бундай ўлик капитал миқдори оз эмас. 1996 йилнинг 1 январига келиб корхоналарнинг омборларида касодга учраган 5,5 миллиард сўмлик маҳсулот тўпланиб қолди. Нега бунга йўл қўйилди?

Бугун эскича фикрлаб, ҳар хил фондлар, моддий ресурсларга умид боғлаб юрган кишилар билиб қўйсин: энди уларни вақтида хомашё билан таъминлаб, тайёр маҳсулотини сотиш масаласини ҳал қилиб берадиган идоралар йўқ. Эски замондаги Госплан, Госснаб деган зўравон тақсимотчилар энди йўқ. Эски замон ўтди, тугади. Шуни ҳамма тушуниб, миясига михлаб олсин. Эски замонга қайтиш йўқ!

Зарар кўриб ишлаётган корхоналар бўйича республика комиссияси, хўжалик суди кўнгилдагидек ишламаяпти. Банкротлик тўғрисидаги қонун амал қилмаяпти. Мен яна бир бор қарорлар қоғозда қолиб кетмаслигини, расмиятчиликка йўл қўймасликни талаб қиламан. Истиқболи йўқ, узлуксиз зарар кўриб ишлашдан бошқасига ярамайдиган корхоналар, хўжаликларни тарқатиб юбориш, уларни кимошди савдосида ҳақиқий эгаларига сотиш вақти келди.

Азиз дўстлар!

Барчамизга яхши маълумки, ҳаётимизда, рўзғоримизда, турмуш тарзимизда, ҳар қайси оила, ҳар қайси инсоннинг турмуш-турмушида бозорнинг ўрни катта.

Ахир эскидан қолган **«отанг — бозор, онанг — бозор»**, деган гаплар бежиз айтилмаган. Бу ҳикматли сўзлар халқнинг кўп асрлик тажрибасидан келиб чиқиб айтилган. Бозор қадим замонлардан буён ҳалол меҳнат ва ҳалол савдо намоён бўладиган жой ҳисобланади.

Мана шуни инобатга олган ҳолда кейинги йилларда биз Ўзбекистонда янги бозорлар барпо қилиш, борларини эса янада кенгайтириб, қайта таъмирлаб, янада обод қилишга катта эътибор қаратдик. Бу мақсадлар учун кўп маблағ ва куч-ғайрат сарфладик. Нафақат пойтахтда, нафақат катта шаҳарларда, балки олис туман ва қишлоқларда ҳам бу борада сезиларли ишлар амалга оширилди.

Бозорларимизнинг ободлиги, тўкинлиги фаровонликка қараб олға юришимизнинг яна бир далили, яна бир исботи бўлиб қолмоқда.

Лекин биз шунча эътибор, шунча маблағ сарфлаб бир нарсани унутиб қўймоқдамиз: хўш, обод бозорларни кимнинг қўлига топширдик? Бугун бозорларимизда ким ҳукмрон? Ҳақиқий деҳқон, ҳақиқий маҳсулот эгаси шу бозорларда эмин-эркин савдо қиляптими?

Афсуски, бугун бизнинг кўп жойлардаги бозорларимизда чайқовчи-олибсотар ҳукмрон. Бугун пештахталарда пешона тери билан ҳосил етиштирган деҳқон ёки боғбоннинг эмас, иймон-инсоф кўчасидан умуман ўтмаган, бирни ўнга пуллаётган чайқовчининг ошиғи олчи.

Бундай кимсалар биз давлат ҳисобидан яратиб берган имкониятлардан фақат ўз манфаати йўлида фойдаланяпти. Шу боис ҳам бозорларда нарх-наво осмонда, бечора деҳқон эса молини бир тўда товламачига арзонгаров бериб кетишга мажбур.

Азиз биродарлар, йил бўйи кунни кун, тунни тун демасдан ҳалол меҳнат қилиб, пешона тери билан ҳосил етиштирган деҳқоннинг аҳволини бир тасаввур қилинг. У ҳосилни йиғиштирди, энди маҳсулотини олиб бориб бозорда сотиши, меҳнати натижасини пуллаши керак.

Етиштирган ҳосилини шаҳарга элтиш учун деҳқон қанча азоб ва қанча синовлардан ўтади!

Аввалига у машина топади, отанг яхши, онанг яхши деб ҳайдовчини кўндиради, йўлкира пулини беради. Йўлда икки-уч марта ола-була таёғини кўтариб чиққан гаичи шоввозларни рози қилиши ҳам керак бўлади.

Шунча азоб билан шаҳарга етиб келади. Бозор олдида уни пихини ёрган олибсотарлар кутиб олади. Улардан бир амаллаб қутулса, дарвоза олдида турган барзангиларга пул беради. Кейин бир амаллаб бозорга кириб, давлат ҳисобига қурилган омборларда икки-уч қоп молини сақлаш учун яна пул беради.

Ниҳоят, бечора деҳқон мингта синовдан ўтиб, бозор ичкарисига ҳам етди. Растада ким зўравон? Албатта, тарозибон билан паттачи! Пештахта ёнидан жой оладими ёки яланг ердан жой тегадими, паттачи билан тарозибоннинг ҳам томоғини «мойлаш» керак.

Хўш, бозорда аҳвол шу экан, минг азоб билан мева-чева, сабзавот ўстирган деҳқон нима қилсин?

Фойда олмаса ҳам — майли, лоақал қилган меҳнати ва чеккан харажатини қоплаш учун нархни оширишга мажбур бўлади.

Бу аҳволга қандай чидаш мумкин?

Бундай аҳвол билан қандай муроса қилиш мумкин?

Мен бугун шу саволни сизларнинг олдингизга қўймоқчиман.

Ёдингизда бўлса, шу саволни икки йил бурун ҳам қўйган эдим.

Хўш, бизда бозорнинг эгаси, бозордаги тартиб, тош-тарозини назорат қиладиган бирор одам борми ўзи?!

Одамларни алдаш, нарх-наводан, тош-тарозидан уриш— қадим замонларда ҳам, мусулмончиликда ҳам гуноҳи азим ҳисобланади.

Бундай ортиқ чидаб бўлмайдиган ҳолга кескин зарба бериш, адолатли тартиб ўрнатиш мақсадида олибсотарларнинг уруғини қуритиш учун бугун тегишли давлат органлари томонидан ҳуқуқий чора-тадбирларни кескинлаштириш устида қатъий иш олиб боriляпти.

Деҳқон бозорлари нафақат деҳқон ўз маҳсулотини сотадиган жой. Аслида деҳқон бозорлари биз тасаввур этганимиздан ҳам кенгроқ мазмунга эга. Биз бозорларимизда қадимий анъаналар тикланиши, яъни улар одамларнинг муомала маркази бўлиб қолиши тарафдоримиз.

Шунинг учун ҳам бозорлар ҳозирги кун талабларига жавоб берадиган даражада қурилиши ва қайта таъмирланиши — сотувчи-деҳқон ва харидор учун ҳар томонлама қулай бўлмоғи лозим.

Юқорида айтилган муаммоларни инобатга олган ҳолда, бугунги кунда шаҳарлардаги деҳқон бозорларини «Ўзтайёрловсавдо» тасарруфидан чиқариб, маҳаллий ҳокимиятлар ихтиёрига ўтказишга қарор қилдик. Шунга тегишли фармон яқин кунларда қабул этилади.

Ҳурматли юртдошлар!

Ҳадемай диёримизга баҳор фасли кириб келади.

Мен баҳорги дала ишларига тайёргарлик борасидаги энг долзарб масалага тўхталмоқчиман. Маълумки, баҳорнинг бир куни йилга татийди. Биз бу масъул паллага пухта тайёргарлик кўришимиз шарт. Бунинг учун, аввало, нималарга эътибор бериш керак?

Биринчидан. Меҳнатсевар деҳқонимизнинг бугунги аҳволидан батафсил хабардор, унинг ташвишларига ҳамдард бўлишимиз даркор. Унинг меҳнат ҳақини вақтида ва тўлиқ олишини таъминлашимиз лозим.

Бунинг учун ўтган йилги ҳосил учун қишлоқ хўжалик корхоналари билан тўлиқ ҳисоб-китоб қилишимиз, қарзларни қисқа муддатларда қайтаришимиз керак.

Мазкур масалага, аввало, Молия вазирлиги, Марказий банк, ундан кейин ҳокимлар шахсан жавобгардир.

Қишлоқ аҳолисининг ижтимоий шарт-шароитлари ҳақида ўйлашимиз керак. Қишлоқ аҳолисига пенсия, нафақа ва бошқа ижтимоий тўловлар ўз вақтида берилиши керак. Гап фақат тўловлар ҳақида эмас.

Олий Мажлиснинг сўнгги сессиясида қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасини яхшилаш тўғрисида қарор қабул қилинган, ҳукуматга қишлоқ мактабларини таъмирлаш, қишлоқ тиббий пунктларининг моддий базасини мустаҳкамлаш бўйича икки йилга мўлжалланган махсус ижтимоий дастур ишлаб чиқиш топширилган эди.

Мен мазкур дастурни ҳамон кутяпман. Қани ўша дастур? Мана бу ерда ижроия ҳокимият вакиллари ўтирибди. Бу сизларнинг асосий вазифаларингиз эмасми?! Қисқа муддатда, пишиқ ва пухта ўйлаб, мазкур дастурни тайёрлаш, уни ҳаётга татбиқ этишнинг молиявий манбаларини қидириб топиш сизларнинг зиммангизда. Бундай дастурни тайёрлаш 1 апрелдан кечикиб қолмасин. Исмоил Жўрабеков бу масалага жавобгар.

Умуман, нега ҳеч ким бу масала ҳақида шу пайтгача жиддий бош қотирмаяпти, жон куйдирмаяпти?! Ёки шундай масалаларнинг изидан ҳам фақат президент юриши керакми?..

Қишлоққа ихчам саноат корхоналарини жойлаштириш орқали унинг инфраструктурасини ривожлантириш, унинг қиёфасини ўзгартириш ҳали кўп вақт фавқулодда муҳим вазифалардан бири бўлиб қолади.

Тадбиркорликни, касаначиликнинг турли шаклларини фаол ривожлантириб, хусусий тадбиркорликка шарт-шароитлар яратишимиз, янги иш жойлари ташкил этишимиз зарур. Энг муҳими — инсонни, дала меҳнаткашини ер ва мулкнинг ҳақиқий эгаси бўлишига имкон туғдиришимиз лозим.

Кўкламги дала ишларига киришишдан аввал хўжаликларни ёқилғи-мой ва уруғ билан таъминлаш, тегишли машина-техникани шай қилиб қўйиш лозим.

Яна бир бор таъкидлашимиз керак: бугунги кунда энг муҳим масалалардан бири ҳисоб-китоб масаласидир.

Айни пайтда қишлоқ хўжалик маҳсулоти учун ҳисоб-китоб қилаётган корхоналарга оборот, айланма маблағларини ажратиш бўйича бир қатор чора-тадбирлар кўрилди.

Шу билан бирга, янги, бўлғуси ҳосилдан харид қилиш учун хўжаликларга аванс тўлаш тўғрисида қарор қабул қилинди ва унинг тадбирлари шу кунларда амалга оширилади.

Буларнинг ҳаммаси хўжаликларнинг «Ўзагрокимёсервис», «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» ва «Ўздавнефтмаҳсулот» билан етказиб берилган минерал ўғитлар, қишлоқ хўжалик техникаси ва ёнилғи учун ўз вақтида ҳисоб-китоб қилишига имкон яратади. Ўз навбатида, юқорида номлари тилга олинган идоралар ҳам баҳорги дала ишларига масъулдирлар. Улар буни ёддан чиқармасликлари керак.

Долзарб масаладан яна бири шуки, ер-тупроқ унумдорлигини, унинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳақида ҳар доим бош қотириш лозим. Шу ўринда яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман: ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва кўкламги экиш ишларига тайёргарлик учун И. Жўрабеков, Р. Гиниятуллин ва ҳокимлар шахсан жавобгардирлар. Бу масалаларни кўриб чиқиш сизларга топширилган ва бу билан жиддий шуғулланишларингиз керак.

Қишлоқда мулкдорлар синфини вужудга келтириш тўғрисидаги масалага яна бир бор эътиборингизни жалб этмоқчиман. Мен маърузаларимда бир неча марта таъкидлаганимдек, қишлоқда ислоҳотлар қанчалик муваффақиятли бораётганини, уларнинг олға силжишига нималар тўсқинлик қилаётганини билиш биз учун ниҳоятда муҳимдир. Ҳамма бало шундаки, қишлоқда чинакам мулкдорлар йўқ.

Бугунги кунда қишлоқда таркиб топган иқтисодий муносабатлар хўжаликларни ортиқча ишчи кучидан халос бўлишга рағбатлантирмайди. Ўз навбатида бундай ҳолат ортиқча харажатга ва даромад миқдорининг қамайишига олиб келмоқда. Меҳнат сарфи ҳаддан ташқари юқорилигича қолмоқда.

Бундан қутулишнинг йўли битта — у ҳам бўлса, эски тузумдан қолган муносабатларга кескин барҳам бериш, мулкнинг муайян қисмини пай ва улуш ҳолида ходимларга бириктириб қўйишга асосланган хўжалик юритишнинг янги шаклларига дадилроқ ўтиш зарур. Жадал суръатда хўжаликларни ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятларига айлантира бориш керак.

Мен бунга тегишли зарур меъёрий ҳужжатларни тайёрлаш тўғрисида топшириқлар берган эдим. Маълум бўляптики, уларни тайёрлаш бўлар-бўлмас муҳокамалар ботқоғига ботиб қолган, натижадан эса ҳамон дарак йўқ.

Биз бу масалаларни идоралараро кенгашнинг яқинда ўтказиладиган мажлисида кўриб чиқмоқчимиз. Бу ишни ҳозирнинг ўзидаёқ тажриба тариқасида бир қанча хўжаликларда бошлаб юбориш зарур. Республикамизда ҳам, Ҳамдўстликнинг айрим мамлакатларида ҳам бу борада муайян тажриба орттирилган.

Ҳурматли дўстлар!

Мен бугун қишлоқ хўжалигида ҳозирги мавжуд бўлган молиявий вазият ҳақида гапириб ўтдим.

Қишлоқ хўжалик корхоналарининг молиявий аҳволини чуқур ўрганиш ва уни ўнглашга оид аниқ-равшан чоралар кўриш тўғрисида топшириқ берилган. Айни вақтда биз қишлоққа ёрдам бермоқчимиз.

Зарар кўриб ишлаётган, истиқболи йўқ корхоналарга эмас, балки зарур маҳсулотни ишлаб чиқаришга қодир, ҳақиқатан ҳам ёрдамга муҳтож бўлганларга кўмаклашиш керак. Маҳсулотни харид қилиш тизими орқали, имтиёзлар тизими орқали шундай ёрдам бериш механизмини пухта ишлаб чиқиш лозим.

Шунга доир яна бир масала.

Қачон ер кадастри тайёр бўлади? Олдин ҳам айтилган бу масалага яна қайтмоқчиман. Дастлаб кадастрни ишлаб чиқиш, у орқали ер бонитетини белгилаш, ер шароити ўта ёмон бўлган деҳқончилик зоналарини, сўнгра эса мазкур зоналардаги хўжаликларга ёрдам кўрсатиш чора-тадбирларининг муайян тизимини аниқлаб олиш керак бўлади.

Хуллас, биз қишлоққа ёрдам бериб келдик ва бундан буён ҳам ёрдам бераверамиз.

Бунга ҳеч ким ҳеч қачон шубҳа қилмаслиги керак.

Яна бир бор айтмоқчиман: давлатимизда деҳқон даромади, ҳаёти, насибаси бутун экан, юртимиз обод, иқтисодимиз мустаҳкам бўлади.

Хулоса қилиб айтганда, биз йўл қўйилган хатоларни тузатишга қаратилган аниқ қарорлар қабул қилишимиз, ислоҳотларни янада чуқурлаштириш чораларини белгилаб олишимиз керак. Бу айтилган фикрлар бугунги мажлисимиз қарорларида, албатта, ўз аксини топади. Белгиланаётган барча чоралар қаттиқ назоратга олинади, деб ишонч билдиришга рухсат бергайсизлар.

ТЕЛЕФОНДА 300 ХИЛ ХИЗМАТ

Шу йил 27 февраль куни вилоят ҳокимлигида Тошкент вилоят давлат электр алоқа ишлаб чиқариш корхонаси билан Жанубий Кореянинг «ДЭУ-телеком» фирмаси ўртасида ўзаро ҳамкорликни янада ривожлантириш юзасидан шартнома имзоланди.

Вилоятимизда телекоммуникацияни такомиллаштириш ва ривожлантиришни кўзда тутган бу расмий ҳужжатни имзолаш тадбирида вилоят ҳокими Э. М. РЎЗИЕВ, республика алоқа вазири Т. Ғ. РАҲИМОВ иштирок этдилар.

Маросимдан сўнг биз вилоят давлат электр алоқа ишлаб чиқариш корхонаси раҳбари М. С. СОДИҚОВга шартнома юзасидан бир неча саволлар билан мурожаат қилдик.

— Муҳаммаджон Содиқович, мазкур шартнома мазмунида қайси масалалар ўз ифодасини топганлиги тўғрисида сўзлаб берсангиз.

— Аввало шуни айтиш кераки, ДЭУ фирмаси билан ҳамкорлик асосида телекоммуникацияни ривожлантириш йўлидаги саъй-ҳаракатлар вилоятда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг узвий давомидир. Биз шартнома талабларини ишлаб чиқишдан илгари «Сифат ва самарадорлик» дастури асосида фаолият юргизаётган эдик. Ана шу режаларга кўра ҳам ишимизда бир мунча ютуқлар қўлга киритилди. Бекобод шаҳрида, Бўстонлик туманида янги станциялар ишга тушди. Бир қатор шаҳар ва туманларда алоқа уйлари қурилди. Аҳоли хонадонларини телефонлаштириш аввалги йиллардагига нисбатан жадаллашиб, бу борада республикада энг юқори кўрсаткичга эришилди. Мавжуд 182 минг абонентга сифатли хизмат кўрсатиш бўйича аниқ тадбирлар ишлаб чиқилди. Корхона тизимида 12 миллион сўмликдан зиёд таъмирлаш ишлари бажарилди. Тармоқни ривожлантириш аниқ ва пухта олиб борилгани, аҳолига хизмат кўрсатиш даражаси ошганлиги туфайли ўтган йили даромадимиз режадаги 270 миллион сўм ўрнига 301 миллион сўмни ташкил этди ёки йиллик режа 112 фоиз бажарилди.

Вилоятда электр алоқа ишлаб чиқаришни ривожлантиришда Республика Вазирлар Маҳкамасининг, Тошкент вилояти ҳокимлигининг қарорлари муҳим аҳамият касб этганлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Хусусан, вилоят ҳокимининг «2010 йилгача бўлган даврда Тошкент вилояти телекоммуникация тармоқларини такомиллаштириш ва ривожлантириш дастури тўғрисида»ги қароридан сўнг биз вилоятда бу соҳани тараққий эттиришнинг амалий дастурини ишлаб чиқдик. ДЭУ фирмаси билан ҳамкорлик ана шу катта ишларимиз тизимидан ўрин олган муҳим ҳалқалардан биридир.

Энди бевосита ҳужжат аҳамиятига келсак, унинг асосида йигирма-ўттиз йил мобайнида ўз хизматини ўтаб бўлган кўҳна автомат телефон станцияларни ДЭУ фирмасининг ДТС-3100, ДТС-1100 маркали рақамли замонавий станциялари билан алмаштиришдир. Шартномада ифодалангандек, бу иш Янгийўл, Ангрен, Олмалиқ, Бекобод шаҳарлари, Янгийўл, Паркент, Оққўрғон туманларида амалга оширилади. Бажариладиган иш ҳажми анчагина кенг. Вилоятда ўрнатиладиган 45 минг рақамли станциялар учун 13 миллион 650 минг доллар талаб қилинади. Пулини биз тўлаймиз. Станциялар эса «ДЭУ-телеком» фирмасидан бўлади. Шу йилнинг ўзида қисқа муддат ичида маблағнинг беш фоизини, яъни 680 минг долларини ўтказиб қўйишимиз керак. Қолгани эса тўрт йил мобайнида тўланади.

Ўзбекистон ва жаҳон

Кўриниб турибдики, ажратиладиган маблағ кам эмас. Ана шуни ўйлаб бу муаммони ҳал қилишнинг қулай йўлларини излаб топдик. Вилоят ҳокимлиги ва корхона ажратадиган маблағга шаҳар ва туманлар хокимликлари ва шу ҳудуддаги корхона ва ташкилотлар ҳам салмоқли улуш қўшадиган бўлдилар. Олдиндан пул ўтказиб қўйишлари эвазига қурилмалар ўрнатилгач, улар янги станциялар хизматидан фойдаланадилар.

— Маълумки, Республикамизда бошқа бир қатор телекоммуникация фирмалари ҳам мавжуд. Айни пайтда вилоятимизда ДЭУ фирмасига қизиқиш катта эканлигининг боиси нимада?

— Мазкур фирманинг рақамли жиҳозлари ўта такомиллашган, сифатли, замонавий, кўрсатадиган хизмат турлари кўп ва қулай станциялардир. Улар республикамизнинг Фарғона, Сирдарё вилоятларида ўрнатилиб, яхши самаралар бераётганлиги бизга маълум. Станциялар ишга тушгач, абонент жуда катта имкониятларга эга бўлади. Хоҳласалар буюртма асосида телефон орқали оила фарзандлари эртаклар эшитишлари мумкин. Ёки айтайлик, сиз ўртоғингиз билан соат ўн иккиларда гаплашишни келишиб қўйгандингиз. Тасодифан унгача бўлган вақт ичида сафарга отланишга тўғри келди. Станцияга буюртма берилса, компьютер айтилган вақтда ўртоғингизни сиз етиб борган жойнинг ўзида улайди. Уйкудан уйғотиш борми, қайси авто ёки аэрокассада сизга керакли рейсга билет бор-йўқлигини аниқлаш борми .... бари барида телефонингиз хизматда бўлади. Истасангиз ажойиб куйлар тинглашингиз мумкин. Хуллас, станциялар 120 тадан 300 тагача хизмат турини бажариш қобилиятига эга. Бунинг устига «ДЭУ-телеком» станциялари бошқа фирмаларникидан арзон.

— Шартномани амалга ошириш учун жойларда соҳа хизматчилари қай даражада тайёрлар? Қолаверса, ҳар қандай тадбирни амалга ошириш кайфиятга боғлиқ бўлади. Умуман, корхона ходимларини ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг ишлаб чиқаришдаги фаоллигини ошириш борасида нималар қилинмоқда?

— Бу жуда муҳим савол. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида Президентимиз таъкидлаб ўтган беш тамойилдан бири — аҳолини ижтимоий ҳимоялашни амалга ошириш долзарб масаладир. Бизнинг дастуримизда ҳам бу тадбир асосий ўринни эгаллайди. Ишчиларни, айниқса, монтёрларни (улар тизимимизда кўпчиликни ташкил қилади) кийим-кечак, пойафзал ва бошқалар билан таъминлаш ҳамиша диққат-марказимизда. Барча ходимларни вақти-вақти билан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан таъминлаб турамиз. Бундан ташқари, турли байрамлар, касб байрамимиз арафасида ишчиларни бир ойлик маош билан мукофотлаш ҳам йўлга қўйилган. Жамоани тўла куч ва ғайрат билан ишлашга отлантираётган бошқа омиллар ҳам бор. Масалан, дам олиш уйлари, санаторийларга йўлланмалар бериб турамиз, меҳнат таътилига чиққанда моддий қўллаб-қувватлаймиз. Биз пенсияга чиққан ходимларимиз, ишчиларимизни ҳам байрамларда моддий ва маънавий жиҳатдан йўқлаб турамиз. Зиммамиздаги катта вазифани бажаришда, албатта, кадрларнинг ўзига хос ўрни бор. Шуни ҳисобга олиб, мутахассислар малакасини ошириш аниқ режа асосида олиб борилмоқда. Шаҳар ва туманлар электр тармоқларида Оллоберган Ускенбоев, Зоҳиджон Қосимов, Тўлаган Асанбоев, Муҳаммаджон Пейсенов, Мўминжон Сулаймонов сингари етук мутахассислар сафимизда кўпайиб бораётганлиги ишимиз ривожига катта мадад бермоқда.

Биз шартномадан сўнг ҳам Марказий Осиё бўйича «ДЭУ-телеком» Тошкент ваколатлигининг бош директори Чанг Сун Хун жаноблари билан мулоқотда ишга жадал киришиш хусусида келишиб олдик. Бу шунинг учун ҳам зарурки, Президентимиз халқ депутатлари Самарқанд ва Қашқадарё вилоятлари кенгашларининг сессияларида аҳолига барча соҳаларда хизмат кўрсатишни яхшилаш кераклигини алоҳида таъкидладилар. Вилоятимизда ҳамкорликда шартнома талабларини бажариш учун барча имкониятлар мавжуд. Биз улардан тўла фойдаланишга бутун куч-ғайратимизни сарфлаймиз.

Шартнома имзоланиши пайти.

Слава НАГАЙ олган сурат.

Суҳбатдош Саидвали ХАСАНОВ.

Наврўз олдидан

Вилоят ҳокимлигида

ПУХТА ҲОЗИРЛИК КЎРАЙЛИК

НАВРЎЗ айёмини тантанали нишонлаш мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ва ижтимоий-маънавий ҳаётида яхши анъанага айланиб қолди. Тошкент вилояти ҳокими бу катта умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ҳар томонлама кўнгилдагидек ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди. Шу қарор билан Наврўз байрамига тайёргарлик ва уни ўтказиш бўйича вилоят ташкилий қўмитасининг таркиби ҳамда режа тасдиқланди.

Вилоят ҳокимлигининг барча бошқармалари ва бўлимлари, вилоят шаҳарлари ва туманлари ҳокимлари, корхоналар, ташкилотлар, хўжаликлар, жамоат ташкилотлари, уюшмалар ва концернлар раҳбарлари зиммасига бу умумхалқ байрамига кенг тайёргарлик кўриш, бунинг учун жойларда ташкилий қўмиталар тузиш, уларнинг иш режаларини тасдиқлаш вазифаси юклатилди.

Вилоятда Наврўзга бағишлаб 16-март куни умумхалқ ҳашари ўтказишга қарор қилинди. Ҳашар давомида шаҳарлар ва туманларда, корхоналар ва хўжаликларда, қишлоқлар ва маҳаллаларда ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш, ҳудудларни тозалаш ва тартибга келтириш бўйича катта ҳажмдаги ишлар амалга оширилади.

Ҳашар куни ишлаб топилган маблағнинг ярми саноат-қурилиш банкидаги 172787336 кодли 000709202 ҳисоб-китоб рақами варақасига ўтказилади. Бу маблағ хайрия мақсадларга сарфланади. Маблағнинг қолган қисми эса бевосита жойларда Наврўзни ўтказиш ҳамда муҳтожларга ёрдам бериш учун ажратилади.

Қарорда Наврўз байрамига ҳозирлик кўриш ва уни ўтказиш муносабати билан шаҳарлар ва туманлар ҳокимлари, вилоят маданият ишлари, халқ таълими, молия бошқармалари, вилоят маҳаллий саноат концерни, саноат-қурилиш банки, транспорт ва бошқа ташкилотлар раҳбарларига, шунингдек, «Тошкент ҳақиқати» ҳамда «Ташкентская правда» вилоят газеталари, вилоят радиоси, шаҳар ва туман газеталари таҳририятларига аниқ топшириқлар қўйилди.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА ЙИҒИЛИШИ

КЕЧА вилоят ҳокимлигида вилоятда «Наврўз» умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва ўтказиш бўйича тузилган ташкилий қўмитанинг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда вилоят бўлим ва бошқармалари раҳбарлари, шаҳар, туманлар ҳокимлари иштирок этдилар.

Йиғилишни вилоят ҳокими, «Наврўз» байрамини ўтказиш бўйича вилоят ташкилий қўмитасининг раиси Э.М.Рўзиев бошқарди.

Йиғилишда жойларда вилоят ҳокимининг 1996 йил 26 февралдаги қарорига мувофиқ бу тантанага ҳозирлик бошлаб юборилганлиги қайд қилиниши билан биргаликда қолган вақт ичида амалга ошириладиган тадбирлар ҳақида батафсил гап борди.

Байрам ҳар йилдагидек юксак уюшқоқлик ва кўтаринкилик билан ўтказилади. Ҳудудларни ободонлаштириш, саранжом-саришталаш, кам таъминланган оилаларни, ёлғиз қарияларни, болалар уйларини йўқлашга алоҳида эътибор берилади. 16 мартда вилоят бўйича ўтказиладиган умумхалқ ҳашаридан тушадиган маблағнинг салмоқли қисми хайрия тадбирларига сарфланади. Шаҳар ва туманларда сайиллар, савдо кўргазмалари, бадиий ҳаваскорлар иштирокида концертлар ташкил этилади. Миллий-маданий марказлар иштирокида турли ўйинлар, спорт мусобақалари уюштирилади.

ОЛАМ ҲАФТА ИЧИДА

Ҳар куни газеталар ўқиймиз, телевизор кўрамиз, радио тинглаймиз. Кейинги кунларда жаҳон ахборот воситалари дунёнинг энг йирик мамлакатлари — АҚШ ва Россиядаги бўлажак президент сайловларига, Яқин Шарқдаги вазиятга, Кариб денгизи ҳудудидаги машмашаларга, Афғонистон, Тожикистондаги ҳарбий тўқнашувларга, Ингушистонда рўй берган отишмаларга алоҳида эътибор берганлиги бежиз эмас. Чунки, етакчи давлатлардаги сиёсий воқеалар, ер куррасининг «оғриқ нуқталари»даги кундалик ҳаёт, қалтис ҳарбий можаролар ҳеч кимни бефарқ қолдирмаётир.

ПРЕЗИДЕНТ КУРСИСИГА ЎТИРИШ ОСОНМИ?

ЙЎҚ, осон эмас. Президентлик сайловларидаги «пойга»ларда ютиб чиқиш анча мушкул. Гап шундаки, биринчидан, халқни алдаб бўлмайди. У кимнинг кимлигини жуда яхши билади. Иккинчидан, сайловлар жуда катта маблағлар талаб этади. Сарфланадиган миллионлар айланиб келиб яна ўша халқнинг гарданига тушади. Учинчидан, сиёсий майдонда «жанг қилиш» тажрибаси бўлган кишигина ютиб чиқади.

Мана, Америка Қўшма Штатларидаги ҳозирги аҳволни олиб кўрайлик. Бу ерда президентлик курсисига кимлар даъвогарлик қилмоқда? АҚШнинг ҳозирги президенти Билл Клинтон номзоди аввалдан маълум бўлди. Кейинги кунларда сайловларнинг бошланғич босқичларида яна бир нечта кишининг номи юзага чиқди.

Шуни айтиш кераккки, америкача сайловларда «дастлабки сайловлар» деб аталмиш босқич катта аҳамиятга эга бўлади. Ана шундай сайловлар Нью-Гэмпшир штатида бўлиб ўтди. Унда «анча тош босиб турган» сенатор Боб Доул рақиби, собиқ телевидение шарҳчиси Пат Бьюкенен кутилмаганда 27 фоиз овоз олиб, Б. Доулни орқада қолдирди. Теннесси штатининг собиқ губернатори Ламар Александр ҳам анча овоз тўплади. АҚШнинг бошқа штатларида бўлиб ўтадиган 2- ва 5-мартдаги дастлабки сайловлар республикачилар партиясининг қайси вакили мутлақ имкониятларга эга бўлишини кўрсатиб беради.

АҚШ Бирлашган қўмондонлар штабининг собиқ бошлиғи, генерал Колин Пауэлл номи ҳам оғиздан тушмаётир. У, аввало, президентлик сайловларида ўз номзодини қўймасликка қарор қилган эди. Лекин, кейинги кунларда республикачилар тазйиқидан сўнг у ўз сўзини қайтиб олиб, сайловларда қатнашишга розилик бериши мумкин, деган тахмин ҳам эҳтимолдан узоқ эмас.

Россияда эса вазият бошқачароқ. Бу ерда сайловдан чиқиб дарҳол сайловга кириш осон бўлмади. Ўтган йил декабридаги дума сайловлари турли партиялар, уюшмалар, ҳаракатларнинг тинкасини қуритди. Ҳали нафас ростлаб бўлмасдан президентлик сайловлари юзасидан даҳанаки жанглар қизиб кетди. Ҳадемаёқ номзодлар кўрсатиш бошланди. Ниҳоят, Россия Федерациясининг ҳозирги президенти Б. Н. Ельцин ўз ниятини ошкор қилди. Туғилиб ўсган юрти — Екатеринбургда сайловларда ўз номзодини қўяжагини айтди.

Декабрдаги сайловларда катта ютуққа эришган коммунистлар, либерал-демократлар, «Яблоко»чилар ҳам қараб туришгани йўқ. Улар отни илдамроқ қамчилаб қолиш мақсадида ўзларининг раҳнамолари Г. Зюганов, В. Жириновский, Г. Явлинскийларнинг номзодларини ошкор айтдилар.

Ҳозир Россияда 60 га яқин ташаббускор гуруҳ фаолият кўрсатмоқда. Айни пайтгача улар 49 номзоднинг номини тилга олдилар. Улар ўзларининг сиёсий, иқтисодий, ижтимоий дастурларини эълон қилишмоқда.

Турли хил илмий даргоҳлар, халқ хоҳиш-иродасини ўрганувчи сўров маҳкамалари бирон бир тўғри тахминни олға сура олмаётирлар. Зеро, азму-қарор бошқа, кайфият бошқа. 16 июнгача эса сайловчилар кайфиятининг ўнлаб марта ўзгариши турган гап.

ҚУДДУСДА ЯНА ҚОН ТЎКИЛДИ

25 ФЕВРАЛЬ куни Яқин Шарқ бўйлаб яна бир даҳшатли хабар тарқалди. Исроилнинг Иерусалим (Қуддус) ва Ашкелон шаҳарларида эрта тонгда иккита кучли портлаш рўй берди. Бири Иерусалим шаҳри марказида бўлиб, йўловчилар тушган автобусни чилпарчин қилди. 25 киши ҳалок бўлди, 47 йўловчи жароҳат олди. Гувоҳларнинг айтишича, қон излари бешинчи қаватгача етиб чиққан. Бу воқеадан 45 дақиқа ўтар-ўтмас денгиз соҳилидаги Ашкелонда яна бир портлаш ҳаммаёқни ларзага келтирди. Бир одам ўлди, 31 киши жароҳатланди.

Дастлабки суриштиришларга қараганда, бу террорчилик ҳуружлари бошида Фаластинда фаолият кўрсатаётган ўта мутаассиб ҲАМАС ташкилоти турган. Қуддусдаги фожиани хевронлик, Ашкелондагинини эса ғазолик «фидойи»лар амалга оширганлиги маълум бўлди.

Бутун Яқин Шарқ дарҳол қотиб қолди. Наҳотки, Исроил билан Фаластин муваққат давлати ўртасида яна ҳарбий тўқнашувлар бошланиб кетса?! Наҳотки, Яқин Шарқда катта машаққатлар билан ўрнатилган тинчлик яна бузилса? Наҳотки исроилликлар билан араблар орасидаги қирғинбарот урушлари бошқатдан бошланиб кетса?

Йўқ, худо сақлади. Исроилнинг ҳозирги бош вазири Шимон Перес, мухолиф Ликуд партиясининг раҳбари, бўлажак сайловларда бош вазирликка номзод Беньямин Натаньяҳ, Исроил ташқи ишлар вазири Эхуд Барак босиқлик билан иш кўрдилар. Фожиалар тинчлик душманлари бўлган бир гуруҳ жангариларнинг қилмиши эканлигини аҳолига тушунтира олдилар. Ўз навбатида фаластинликлар раҳбари Ёсир Арофат биринчи бўлиб жабрдийдаларга таъзия билдирди. Шундай қилиб, сиёсатчи давлат арбобларининг вазминлиги туфайли икки халқ ўртасидаги ҳарбий портлашнинг олди олиб қолинди.

Ҳозир Исроилда мотам. Минглаб одамлар, шу жумладан, хорижликлар ҳалок бўлганлар ва жабрдийдалар оилаларига ҳамдардлик изҳор этмоқдалар. Улар Яқин Шарқда тинчликни барқарорлаштириш иши давом эттирилиши мумкин, деб ҳисобламоқдалар. Куни кеча Вашингтонда Исроил ва Сурия давлатлари делегациялари ўртасида бошланган келишув музокаралари бу фикрнинг исботи бўлса, ажаб эмас.

АРШТИ НЕГА ҚУРШАЛГАН ЭДИ?

БИР ҲАФТА муқаддам Ингушистоннинг Аршти, Даттих, Галашки, Алхасти қишлоқлари ҳудудида рўй берган жанжалли можароларнинг акс садоси ҳамон тингани йўқ.

Россиянинг 58-армияси таркибига кирувчи мотоўқчи батальоннинг ҳарбий техникаси колоннаси юқорида айтилган қишлоқлар яқинидан Чеченистон томон ўтиб бораётганда даъфатан ўққа тутилди. Орада отишмалар бошланади. Россия ҳарбийлари зудлик билан Аршти қишлоғини ўраб оладилар. Икки кеча-кундуз у ердан ҳеч ким чиқарилмайди ва киритилмайди ҳам. Натижада, ҳар икки томондан қурбонлар берилди. Бу ҳодисадан Ингушистон раҳбарияти бохабар этилмайди.

Ниҳоят, Ингушистон раҳбарияти Аршти минтақасидаги тўқнашувлардан хабар топгач, президент Р. Аушев Россия қўшинларидан отишмаларни дарҳол тўхтатишни ва республика ҳудудидан чиқиб кетишни талаб қилди. Лекин, ҳадеганда талаб адо этилмади. Юқори даражада олиб борилган сўзлашувлардан кейингина мотоўқчи батальон Ростов-Боку йўли бўйлаб Чеченистон томон юришни давом эттирди.

Айни кунларда Ингушистон ва Россия томонлари бир-бирларига даъво қилишда давом этмоқдалар. 58-армия қўмондони генерал-лейтенант Г. Трошев Арштида 200-300 нафарга яқин Чеченистон жангарилари бор эди, деб айтса, Ингушистон раҳбарияти эса у ерда дудаевчилар йўқ эди, қишлоқларни ўраш ноқонуний бўлган демоқдалар. Устигаустак ҳалок бўлган россиялик аскарларнинг яқинлари Ингушистон раҳбарларини судга бериш керак, деб талаб қилмоқдалар. Ингушистон президенти Р. Аушев эса етказилган моддий ва маънавий зарар учун Россия мудофаа вазирлиги суд олдида жавоб бериши керак, деди.

Ҳарна қилганда ҳам бу воқеалар оқибати яхши бўлмади. Кавказорти халқлари ўртасида норозилик ва ишончсизлик кучайди. Улар Россия қўшинларини тезда олиб чиқиб кетилишини талаб қилмоқдалар. Россия томони эса биз ўз еримизда қонуний равишда ҳаракат қилганмиз, деб оёқ тираб туришибди. Бундай ихтилофларнинг интиҳоси нимага бориб тақалади? Буни ҳозирча ҳеч ким айтиб беролмаяпти.

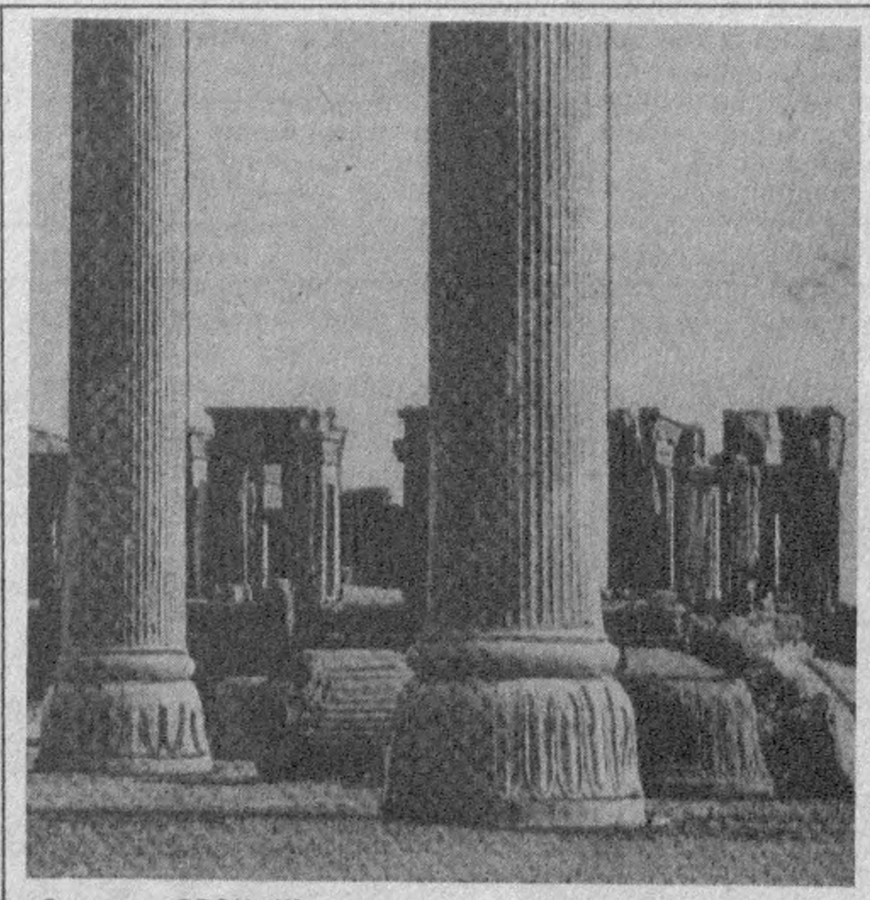

Суратда: ЭРОН. Жамшид тахти қолдиқлари.

НИМА? ҚАЧОН? ҚАЕРДА?

● ЎТГАН чоршанба куни Россия Федерацияси Оврупо Иттифоқига кирди. У мазкур ташкилотнинг 39-аъзоси бўлди.

● СОБИҚ Югославия учун тузилган халқаро трибунал Сербия Краинасининг собиқ раҳбари Милан Мартич устидан суд қилишни бошлади. У Загреб шаҳрини ўққа тутиш учун буйруқ беришликда айбланмоқда.

● ПОКИСТОН пойтахти Исломободдан 100 километр масофада одамлар лиқ тўлган автобус анҳорга йиқилиб тушди. 24 киши ҳалок бўлди.

● ЯҚИНДА Анталье шаҳрида Туркиянинг энг бой кишиси Туркия саноатининг «отаси» Вехби Коч 95 ёшида вафот этди. Уни ҳамкасблари «император» деб чақиришар эди.

(ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ).

ҲАФТАЛИК TV КЎРСАТУВЛАР

ДУШАНБА, 4

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ҳафтанома».
8.00 — 8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 «Саёҳатнома». Италия таассуротлари. 6-кўрсатув.
8.55 «Дарбадар автобус». Бадиий фильм.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Она тили.
11.00 «Абадият қўшиғи». Публицистик кўрсатув.
12.00 «Еттига етти». Телевизион танлов.
13.00 — 13.35 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.

Публицистик кўрсатувлар дастури:

18.10 1. «Юксалиш».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 II. Биржа ва банк хабарлари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан. Абдулла Орипов. «Соҳибқирон». Бадиий ўқиш.
21.10 «Маърифатнома». Муборак Ҳаж зиёрати тараддудлари.
21.50 III. «Вақт ҳиёбонида».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.50 — 00.20 «Соғиндим». Жўрабек Набиев куйлайди.

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.40 «Палитра».
19.05 ТВ II намойиш этади.
19.15 «Постфактум».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 «Мўъжиза». Дэвид Копперфильд.
20.15 «Мусиқий йўлка».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «Курьер».
21.15 «... яна об-ҳаво ҳақида».
21.25 ТВ II намойиш этади.
21.35 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.55 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
22.45 — 23.45 «СПОРТ-ҚИТЪАСИ».

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 Эълонлар.
18.00 «Фарғонанинг мовий ҳалқаси», «Хоразм». Телефильмлар.

*

Россия жамоат телевидениеси 18.20 — 21.40

*

21.40 «Йигирма йил ўтгач». Бадиий фильм.

*

23.00 Янгиликлар.
23.05 Эълонлар.
23.10 «Қимиз». Телефильм.

*

Россия давлат телевидениеси 23.30 — 23.50

*

23.50 — 00.05 «Тентак қўриқхонаси». Телефильм.

IV

17.05 «Қўзмунчоқ». Болалар учун кўрсатув.
17.40 «Мусиқий учрашувлар». Татьяна Левина чалади (орган).

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Мультикарусель».
19.55 Эълонлар.
20.00 Ёш ижрочилар чалади.
20.30 «5+1». Интервью.
21.00 «Таҳлил». Ҳафта мобайнидаги газеталар шарҳи.
21.15 «Спорт-тайм».
21.45 Эълонлар.
21.50 «Оқ соя».
22.20 — 23.00 «Кимга қанақа?».

СЕШАНБА, 5

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ахборот».
7.50 — 8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 «Соғиндим». Жўрабек Набиев куйлайди.
9.00 «Ўзбектелефильм» кўрсатади: «Тоғлар чорлайди».
9.10 «Қизиқарли учрашувлар». Мусаввир Азиза Маматова билан мулоқот.
9.40 Биржа ва банк хабарлари.
10.00 «Соғлом авлод учун!» Мактабгача тарбия муассасаларида жисмоний тарбия.

Ўқув машғулотлари:

10.30 Адабиёт.
11.00 Немис тили.
11.30 Ўзбекистон тарихи.

*

12.00 «Ёшлик» студияси. «Талабалиқ йилларим».
12.30 «Тараққиёт». Публицистик кўрсатув.
13.00 — 13.30 «Мен сизни суюбман». Мусиқий композиция.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Санъат ғунчалари». Кичкинтойлар учун концерт.
18.45 «Шеърият». Салим Ашур.
18.55 «Бугунги Европа». Публицистик кўрсатув.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Қимматли қоғозлар бозори». Публицистик кўрсатув.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан. Абдулла Орипов. «Соҳибқирон». Бадиий ўқиш.
21.10 Табаррук қадамжолар. «Уйғонади руҳда бир дунё...» 1-кўрсатув.
21.40 Мумтоз куйлардан концерт.
22.15 «Акс-садо». Қуддус Аъзамнинг муаллифлик кўрсатуви.
22.55 «Адашлар». Кинокўрсатув.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.50 — 00.20 «Ғазалхон-ёшлигим».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.25 ТВ II намойиш этади.
18.35 «Тропиканка». Телесериал (Бразилия).
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 «Бизнес-уик».
20.05 «Мусиқий йўлка».
20.15 «АРТ-журнал».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «Видеогид».
21.15 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.35 «Кинонигоҳ».
23.15 — 00.15 «СПОРТ-ҚИТЪАСИ».

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 Эълонлар.
18.00 «Серқуёш ўлка жилолари», «Гиламлар ҳақида достон». Телефильмлар.

*

Россия жамоат телевидениеси

7.30 — 9.00 «Телетонг».

18.20 — 21.40

*

21.40 «Лев Гурич Синичкин». Бадиий фильм.

*

23.00 Янгиликлар.
23.05 Эълонлар.
23.10 «Бу ажиб дунё».

*

Россия давлат телевидениеси 23.30 — 23.50

*

23.50 — 00.05 «Сўх дарёси бўйида». Телефильм.

IV

17.05 «Миллий анъаналар». Пазандачилик.
17.40 «Саломатлик — туман бойлик».

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Мультикарусель».
19.55 Эълонлар.
20.00 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.50 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари.
21.10 «Соккер-клуб». Футбол шарҳи.
22.10 Эълонлар.
22.15 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
22.45 — 23.35 «Кинематограф».

ЧОРШАНБА, 6

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ахборот».
7.50 — 8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 «Ғазалхон-ёшлигим».
9.00 «Дардларга малҳам бўлай деб...» Гинеколог-хирург Аллома Насриддинова. Телеочерк.
9.30 «Ишбилармон». Интилиш самаралари. Телеочерк.
10.00 «Адашлар». Кинокўрсатув.

Ўқув машғулотлари:

10.30 Табиатшунослик.
11.00 Алифбо сабоқлари.
11.30 Зоология.

*

12.00 — 14.00 «Бешинчи довон». Видеоканал.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Умид учқунлари». Тележурнал.
18.40 «Хазинамиз таянчи». Публицистик кўрсатув.
19.10 Спорт хабарномаси.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Иқтисодиёт чорраҳаларида». Тележурнал.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан. Абдулла Орипов. «Соҳибқирон». Бадиий ўқиш.
21.10 Табаррук қадамжолар. «Уйғонади руҳда бир дунё...» 2-кўрсатув.
21.30 «Ўзбекистон — Ватаним маним!» Қўшиқлар телетанлови.
21.50 «Учрашув». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Гулчеҳра Саъдуллаева.
22.35 «Дил номалари». Мусиқий дастур.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.50 — 00.25 «Олам ва одам». Маърифий кўрсатув.

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.30 ТВ II намойиш этади.
18.40 «Кулгига нима етсин!»
19.05 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 «Компьютер-Осиё».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «Ҳайвонот оламининг сирлари».
21.45 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
22.55 — 23.55 «СПОРТ-ҚИТЪАСИ».

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 Эълонлар.
18.00 «Баҳор байрами». Телефильм.

*

Россия жамоат телевидениеси

7.30 — 9.00 «Телетонг»

18.00 — 21.40

*

21.40 «Баҳор арафасида». Бадиий фильм.

*

23.00 Янгиликлар.
23.05 Эълонлар.
23.10 «Қўнғирлик мусаввир». Телефильм.

*

Россия давлат телевидениеси 23.30 — 23.50

*

23.50 — 00.05 «Тандир, арча, олов». Телефильм.

IV

17.05 «Мўл ҳосил омили». Сурхондарё вилоятидан кўрсатув.
17.30 «Эстрада калейдоскопи».

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Мультикарусель».
19.55 Эълонлар.
20.00 «Эллада».
21.00 «Кўнгилнинг етти кўзи». Дам олиш кўрсатуви.
21.30 Эълонлар.
21.35 «Сирдошим». Ўзбекистон телевидениесининг шарҳловчиси Севара Турсунова билан суҳбат.
22.10 — 23.10 «Тошкент оқшомида».

ПАЙШАНБА, 7

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ахборот».
7.50 — 8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 «Учрашув». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Гулчеҳра Саъдуллаева.
9.15 «Иқтисодиёт чорраҳаларида». Тележурнал.
9.35 «Дил номалари». Мусиқий дастур.

Ўқув машғулотлари:

10.30 Давлат ва ҳуқуқ асослари.
11.00 «Бола бошидан...» Мактабгача тарбия масалалари.
11.30 Шифокор экрани. «Тери касалликлари ва уни даволаш усуллари».

*

12.00 Бир актёр театри. Орзиқул Эргашев. «Она меҳри».
12.30 Булоқлар кўз очганда. «Эзгулик йўлида». Телеочерк.
13.00 — 13.30 «Гул кўп, чаман кўп». «Ипакка боғланган кўнгил».

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Онажоним — жонажоним». Кичкинтойларнинг байрам дастури.
18.40 «Биламиз-у, аммо...» Телемунозара.
19.15 Диққат, премьера: «Чемпион билан мулоқот» («Ўзбектелефильм»).
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Юзма-юз». Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати, Самарқанд тумани ҳокимаси Раҳима Ҳакимова билан мулоқот.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан. Абдулла Орипов. «Соҳибқирон». Бадиий ўқиш.
21.10 Табаррук қадамжолар. «Уйғонади руҳда бир дунё...» 3-кўрсатув.
21.30 «Аёл гўзаллиги — оламни безар». Халқаро Хотин-қизлар куни — 8 Мартга бағишланган байрам дастури.
23.00 Диққат, премьера: «Бахтим, сени куйлайман». Фильм-концерт.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.50 — 00.50 «Гап йўқ».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.35 «Тропиканка». Телесериал (Бразилия).
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 «Автосалон».
20.10 «Сизнинг услуб».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «Юлдузли механика».
21.25 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.45 «Кинонигоҳ».
23.25 — 00.25 «СПОРТ-ҚИТЪАСИ».

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 Эълонлар.
18.00 «Балиқчи қушлар». Телефильм.

*

Россия жамоат телевидениеси

7.30 — 9.00 «Телетонг».

18.00 — 21.40

*

21.40 «Оқ йўл!». Бадиий фильм.

*

23.00 Янгиликлар.
23.05 Эълонлар.
23.10 «Жонли сайёра».

*

Россия давлат телевидениеси 23.30 — 23.50

*

23.50 — 00.20 «Таушен». Телефильм.

IV

17.05 «Тадбиркорлик мактаби». Бизнес-план.
17.35 «Ёшлик оқшоми». Халқаро хотин-қизлар куни — 8 Мартга бағишланади.

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Мультикарусель».
19.55 Эълонлар.
20.00 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.50 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.20 Монитор — «Осиё».
22.00 «Рангинкамон» (тожик тилида).
22.40 Эълонлар.
22.45 — 00.15 «Кинематограф».

ЖУМА, 8

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ахборот».
7.50—8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 «Аёл гўзаллиги — оламни безар». Халқаро Хотин-қизлар куни — 8 Мартга бағишланган байрам дастури.
10.00 «Шариф ва Маъруф». Бадиий фильм.
11.10 «Сеҳрли мўйқалам». Болалар учун қизиқарли дастур.
11.40 «Мен сизни ардоқлагум...» Мушоира.
12.05 «Гап йўқ».
13.05 «Фаррух ва Зумрад». Мультфильмлар.
13.35 «Эҳ, аёллар». Юмористик кўрсатув.
13.55 «Биламиз-у, аммо...» Телемунозара.
14.30 «Онажоним — жонажоним». Кичкинтойларнинг байрам дастури.
15.00 «Аёл бахти». Кинокўрсатув.
15.40 «Эй, чеҳраси тобонлар». Адабий кўрсатув.
16.15 Дилором Қаюмова куйлайди.
16.45 «Ғолиб курси». Телевизион ўйин.
17.35 Диққат, премьера: «Қўшиғимда яшар муҳаббат». Фильм-концерт.

*

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 Болалар учун. «Меҳри қуёш — онажонлар!»
18.40 «Фақат қизлар учун!» Публицистик кўрсатув.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Саодатли сайёралар». Кинокомпозиция.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги олдидан. Абдулла Орипов. «Соҳибқирон». Бадиий ўқиш.
21.10 Халқаро Хотин-қизлар куни — 8 Мартга бағишланган тантанали йиғилиш ва концерт. «Туркистон» саройидан ёзиб олинган.
22.55 «Зебо». Қизлар тележурнали.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.50—00.50 «Ўхшаш чеҳралар».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Эртак».
18.35 «Муаллиф».
18.45 «Ривоят».
18.55 «Офарин».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 «RAKS» тақдим этади.
20.10 «Эртага — шанба».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «RAKS» тақдим этади.
21.15 «Мафтункор чеҳралар».
21.40 «Таманно».
21.50 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.30—23.20 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 Эълонлар.
18.00 «Кирпи ва бошқалар ҳақида». Телефильм.

*

Россия жамоат телевидениеси

7.30 — 9.00 «Телетонг».

18.20 — 21.40

*

21.40 «Учрашув». Бадиий фильм.

*

23.00 Янгиликлар.
23.05 Эълонлар.
23.10 «Мерос». Телефильм.

*

Россия давлат телевидениеси, 23.30 — 23.50

*

23.50 «Пирим ороли». Телефильм.

IV

17.05 «Ёр-ёр». Бадиий фильм.

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Мультикарусель».
19.55 Эълонлар.
20.00 «Билиб қўйган яхши».
20.20 «Интердиалог».
21.00 «Бизнес-академия».
21.25 Халқаро хотин-қизлар куни — 8 Мартга. «Тушларим қироличаси».
22.15 «Камертон». Профессор Галина Шеглова ҳузурида меҳмонда.
22.35 «Мардона қизлар». Публицистик кўрсатув.
23.15—23.55 «Тилакларимиз Сизга...»

ШАНБА, 9

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ахборот».
7.50—8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 Халқаро Хотин-қизлар куни — 8 Мартга бағишланган тантанали йиғилиш ва концерт. «Туркистон» саройидан ёзиб олинган.
10.15 «Пойингизга меҳрим поёндоз». Адабий театр.
10.50 Эртаклар — яхшиликка етаклар. «Бахт изловчи Ҳасан».
11.40 «Икки буюк тақдир». Амир Темур ва Бобур Мирзо. Адабий-маърифий кеча. 1-кўрсатув.
12.30 «Ўхшаш чеҳралар».
13.30 «Инсон ва замин». Тележурнал.
14.30—15.00 «Тараннум». Мусиқий дастур.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ёрдамчилар». Мультфильм.
18.10 «Маҳалламиз болалари». Телемусобақа.
19.05 Спорт хабарномаси.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Оқшом эртаклари.
20.00 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.15 «Бу ажиб дунё».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «Ўзбекистон — Ватаним маним!» Қўшиқлар телетанлови.
21.25 «Д.Д.Д. ва бошқалар».
22.05 «Тунги ёғду». Дам олиш кинодастури.

II

9.00 «Мультфейерверк».
9.20 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».
9.40 «Компьютер-Осиё».
10.15 «Ҳайвонот оламининг сирлари».
11.05 «Автосалон».
11.25 «Сизнинг услуб».
11.40 «Юлдузли механика».
12.10 Оҳанглар ва Эълонлар.
12.30 «Кинонигоҳ».
14.10 — 15.10 «СПОРТ-ҚИТЪАСИ».

***

18.00 «Совға».
18.30 Эълонлар.
18.35 «Олам». Маърифий кўрсатув.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Эълонлар.
19.50 «Оҳанглар оғушида».
20.05 «Имкон чўққилари».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эълонлар.
20.55 «Кўнгил». Дилшод Шамснинг муаллифлик кўрсатуви.
21.30 Видео янгиликлари.
21.50 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.10 — 23.50 Видео — «О».

III

17.50 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
17.55 «Чавандозлар байрами», «Этюд». Телефильмлар.

*

Россия жамоат телевидениеси 18.20 — 21.40

*

21.40 «Оқ ёл ҳақида қисса». Бадиий фильм.

*

23.25 Эълонлар.

*

Россия давлат телевидениеси 23.30 — 23.50

*

23.50 «Чанг соҳиби». Телефильм.

IV

10.00 «Том Сойер ва Геккельбери Финн саргузаштлари». Болалар учун фильм. 1-серия.
11.15 Эълонлар.
11.20 «Аёллар». Телеочерк.
11.50 «Ўзбекистон — умумий уйимиз».
12.30 — 13.00 «Театр учрашувлари». М. Горький номидаги Фарғона вилоят театри.

***

17.05 «Безнен-мирас» (татар тилида).
17.40 «Азизам менинг...» Киноконцерт.

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Сиёҳдонча». Болалар учун дастур.
20.00 Эълонлар.
20.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.55 «Телеташриф».
21.10 «Бугунги Европа».
21.30 «Олам ва одам».
22.05 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
22.25 «Бу ажиб дунё».
22.45 Эълонлар.
22.50 — 00.20 «Кинематограф».

ЯКШАНБА, 10

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
7.30 «Ахборот».
7.50—8.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» (давоми).

*

8.30 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «Д.Д.Д. ва бошқалар».
11.40 «Икки буюк тақдир». Амир Темур ва Бобур Мирзо. Адабий-маърифий кеча. 2-кўрсатув.
12.25 «Цирк! Цирк! Цирк!»
13.05 «Ташриф». Дам олиш дастури.
13.40—16.00 Туфон Минуллин. «Алла». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Қудуқ». Мультфильм.
18.10 «Номинг дилимда, Ватан!» Болалар учун адабий композиция.
18.50 «Замон».
19.05 «Ойнаи жаҳонда...»
19.25 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
19.55 Эълонлар.
20.00 «Саёҳатнома». Италия таассуротлари. 7-кўрсатув.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ҳафтанома».
21.00 Эълонлар.
21.05 «Якшанба оқшомида». Дам олиш дастури.
22.05 «Даллол». Бадиий фильм.
23.15 «Баҳор». Манзарали фильм.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ҳафтанома».
24.00—00.30 Лирик концерт.

II

9.00 «Эртак».
9.20 «Муаллиф».
9.30 «Ривоят».
9.40 «Офарин».
10.10 «RAKS» тақдим этади.
10.50 «Мафтункор чеҳралар».
11.15 «Таманно».
11.25 «Олам». Маърифий кўрсатув.
12.15 «Оҳанглар оғушида».
12.30 «Виждон». Телесериал (Миср Араб Республикаси).
13.15 «Имкон чўққилари».
13.40 «Кўнгил».
14.15 Видео янгиликлари.
14.35 Оҳанглар ва Эълонлар.
14.55 Видео — «О».
16.35 «СПОРТ-ҚИТЪАСИ».

*

18.00 «Келгуси ҳафтада».
18.10 Эълонлар.
18.15 Болалар учун. «LEGO» сайёраси.
18.40 «Виждон». Телесериал (Миср Араб Республикаси).
19.25 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
19.55 Эълонлар.
20.00 «Юлдузлар».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ҳафтанома».
21.00 Эълонлар.
21.05 Илҳом сатрлари.
21.10 «Фармед».
21.20 «Оҳанглар оғушида».
21.30 «Шахс ва баҳс».
21.50 «Даракчи».
22.00 «Келгуси ҳафтада».
22.10 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.30—00.10 Видео — «О».

III

17.50 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
17.55 «Кўҳна ҳунар усталари», «Амалий санъат ворислари». Телефильмлар.

*

Россия жамоат телевидениеси 18.20 — 22.50

*

22.50 «Дарахт қўшиғи». Телефильм.
23.00 «Панорама».
23.25 Эълонлар.

*

Россия давлат телевидениеси 23.30 — 23.50

*

23.50 «Тошкентга марҳамат!». Телефильм.

IV

10.00 «Эй! Тонгингиз хайрли бўлсин!»
10.30 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
12.00 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
12.15 «Менинг кўчам...»
12.30 Эълонлар.
12.35 «Дарвоке».
13.05 — 13.30 «Эсдалик учун дастхат».

***

17.10 «Мулоқот». Телевизион бадиий фильм.
17.40 «Францияга хуш келибсиз!»

*

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

*

19.40 «Сиёҳдонча». Болалар учун дастур.
20.00 Эълонлар.
20.05 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
20.25 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
20.55 «Бу ажиб дунё».
21.15 «Ташрифлар ва таклифлар».
21.40 «Би-Би-Си» янгиликлари.
21.50 «Чинсэн».
22.30 «Си-Эн-Эн» янгиликлари.
22.40 — 00.10 «Кинематограф».

ЖУРНАЛИСТ ЁН ДАФТАРИДАН

СУЮНЧИ

Қабулхона бурчагида бир чол тасбеҳ ўгириб ўтирар, дуо ўқиётгани учун лаблари сезилар-сезилмас титрар эди. У олис тоғ қишлоғидан Тошкентга келинини олиб келган экан. Унинг ҳомиласи тўққиз ойлик келини ёмғирда қолиб, қаттиқ шамоллабди. Бунинг устига, қон босими ҳам баланд экан.

Вазият мураккаб: бир эмас, икки инсон ҳаёти хавф остида — иссиғи баланд аёл алаҳсирар эди.

Шифокорлар болани она қорнидан тезлик билан ёриб олиш лозим, деган қарорга келишди....

... Мен америкалик шифокорларнинг ташрифи тўғрисида материал тайёрлаётганим учун шифохонага тасодифан келиб, бу воқеанинг устидан чиқиб қолдим. Бош шифокор:

— Хоҳласангиз, операцияни суратга олишингиз мумкин, — деди.

Бундай имкониятни бой бериб бўладими?

Ҳамшира эгнимга оқ халат, оёғимга тиббий шиппак, юзимга ниқоб кийдирди-да, сочимни қалпоқ тагига яхшилаб беркитаркан, сўради:

— Қондан қўрқмайсизми?

Аёл стол устида ётар, анестезиологлар уни операцияга тайёрлар эди. Жарроҳ тиббий қўлқоп кийган қўлларини чўзганча ўз навбатини кутиб курсида ўтирарди...

Мана, у стол ёнига келди. Операция ҳамшираси унинг ўнг томонидан жой олиб, операцияга ишлатиладиган асбоблар турган аравачани суриб қўйди. Рўпарада — столнинг нариги томонида жарроҳнинг яна иккита ёрдамчиси пайдо бўлди.

Жарроҳ иш бошлади.

Ҳамма жим ишлар эди. Жарроҳ ҳамширага қарамасди ҳам, чунки ҳамшира ҳам ўз ишининг «пир»и — нимани қачон узатишни билади. Фақат жарроҳ ҳар замонда у томонга ўгирилар, ўшанда у сочиқ билан шифокор юзидаги терни артиб қўяр эди.

Операция хонаси озода, ёпёруғ. Асбобларнинг товушини ҳисобга олмасак, бутунлай жим-житлик... Бирдан суратга олиш пайти келганини ҳис қилдим. «Никон»имни чоғлаб турибман...

... Оралан бир неча дақиқа ўтди-ю... Шифокор чақалоқни қўлига олди. Чақалоқ қандайдир кўкиш-бинафша рангда, унга ҳаво етмаётгани сезилиб турар эди...

Қондан-ку, қўрқмайман, лекин ўша дамда юрагим орқага тортиб кетди. Вазият жуда таранг — ҳамманинг хаёлида «чақалоқ омон қолармикан?» деган битта савол ҳукмрон эди.

Жарроҳ чақалоқнинг думбасига шапатилаб қўйди.

Бирон сониядан кейин эса, чақалоқнинг йиғиси эшитилди! Эндигина пайдо бўлган инсон: «Мана, мен туғилдим!» деб жар солар эди! Мўъжизани қарангки, у кўзини очиб, қўл-оёғини қимирлатган эди, рангига ҳам қизиллик югурди!

Мен тўхтовсиз суратга олаётганимни ўзим ҳам сезмас эдим.

Шифокорлар билади: бола қанчалик қаттиқ қичқирса, шунча кўп ҳаво олади, бинобарин унинг яшаш иштиёқи ҳам шунчалик кучли бўлади!

Ҳамширанинг кўзи хурсандчилик ёшларига тўла эди. Ҳазилми ахир: дунёга янги одам келди, онанинг ҳаёти эса хавфдан йироқ...

Чақалоқнинг киндигини кесишди. Ерга бир томчи қон томди. Халқда киндик қонинг тўкилган жой — Ватанинг бўлади, деган гап бор. Сен Ўзбекистонда туғилдинг, Ўзбекистондек Ватанга муносиб фарзанд бўлиб етишгин, чақалоқ!

... Ҳамшира чақалоқни йўргаклади, авайлаб қўлига олди-да, бошини ўзининг кўксига қўйганича чақалоқлар хонасига олиб чиқиб кетди.

Операция хонасидан чиқа солиб, шифохона кийимларини апил-тапил ечдим-да, қабулхонада ўтирган чолнинг олдига югурдим:

— Суюнчини чўзинг, отахон, худойим сизга набира ато этди!

Рустам ШАГАЕВ.

ИНСОН ДУНЁГА КЕЛДИ!

Муаллиф олган сурат (ЎзА).

ШУНДАЙ ИНСОНЛАР БОР БЎЛСИН

Киши қўлидан бир иш келадиган бўлганда одамларга қайишсагина қадр топади. Ўз миллатининг тақдири ва қадрини ўйлаган Владимир Кимнинг фаолияти барча миллат вакиллари учун ибрат мактаби бўлиб хизмат қилса, ажаб эмас.

Ўтмишда корейс миллатига мансуб аҳоли бошига ҳам оғир кулфатлар тушди. Улар ўзлари туғилиб ўсган юртидан бадарға қилиндилар, собиқ иттифоқнинг турли бурчакларига сочилиб кетдилар. Лекин, бу миллатга хос бўлган меҳнатсеварлик, камсуқумлик, жонкуярлик, уддабуронлик сабаб қаерда қўним топишмасин, ўша юрт аҳолисига қўшилиб, эл бўлиб кетишди.

— 1952 йилда, — деб эслайди В. Ким биз билан суҳбатда, — бизнинг миллат фарзандларини ҳам совет армияси сафига хизматга ола бошладилар. Мен ҳам Ватанни қўриқлашга отландим. Рига, Таллин, Кронштадт шаҳарларида бўлдим, денгиз ости кемасида хизмат қилдим. Хизматим тугагач, Ўзбекистонга йўл олдим. Оққўрғонга келдим. 1955 йили Тошкент Давлат дорилфунунининг ҳуқуқшунослик куллиётига ўқишга кирдим. Битиргач, кўп йиллар халқ таълими соҳасида хизмат қилдим. Кейинчалик вилоят адвокатлар коллегиясига ишга ўтдим. Айни пайтда Қуйичирчиқ туман юридик маслаҳатхонаси мудириман. Олдимга жуда кўплаб одамлар маслаҳат сўраб келишади. Уларга қўлимдан келганича қонунни ўргатаман, йўл-йўриқ кўрсатаман. Менинг берган маслаҳатим билан ишлари битса, мамнун бўламан.

... Владимир Ким ўзи яшаётган Оққўрғон шаҳридаги Низомий маҳалласида ўтказиладиган барча тадбирларда фаол қатнашади. Маҳалладаги бирорта тўй, маърака унинг иштирокисиз ўтмайди, ҳисоб. Унинг яна бир фазилати бор. У иқтидорли ёзувчи сифатида ҳам ўз халқи номини юксакликка кўтарган инсон.

— Бир фикр менга йиллар давомида тинчлик бермай келди, — деб ҳикоя қилади Владимир Дмитриевич. — У ҳам бўлса, корейслардан чиққан қаҳрамонлар тақдири эди.

Бизнинг миллат жуда кўп қийинчиликларни ўз бошларидан кечирган. Машаққатли ҳаёт йўлини босиб ўтишган. Улар орасида меҳнат ва уруш қаҳрамонлари анчагина. Лекин, буни ҳамма ҳам билавермайди. Ёзувчи сифатида мана шу нарсалар мени кўпроқ ўйлантирарди. Мен излана бошладим. Қаҳрамонлар яшаган, мардлик ва жасорат кўрсатган жойларга бориб ҳам келдим, сўнгра қатъий фикрга келгач, ҳамфикрларим билан биргаликда корейс халқини сиёсий жиҳатдан оқлашларини сўраб Иттифоқ давридаги энг юқори ташкилотларга мурожаат қилдим. Бизнинг мурожаатимиздан сўнг мазкур масала бўйича иш олиб борувчи махсус комиссия 1989 йилнинг феврал ойида тузилди ва бир неча ой мобайнида Ўзбекистонда иш олиб боришди. Оқибатда жуда кўп нарсалар ойдинлашди. Одамлар оқланди.

... Владимир Дмитриевич изланишдан тўхтамади. Ана шунинг натижаси ўлароқ Афанасий Арсеньевич Ким ҳақида «Ўлимидан сўнг оқланди», Михаил Михайлович Ким ҳақидаги «Ҳатарли 15 дақиқа», совет иттифоқи қаҳрамони Александр Павлович Мин ҳақидаги «Ҳамиша халқ хотирасида» каби қатор очеркларини эълон қилди. Кейинчалик эса корейс халқининг жасорати ва меҳнати ҳақида ҳикоя қилувчи «58-Эшелон» ҳамда «Туманган-чегара дарёси» китоблари нашр этилди.

Ўзбекистонда яшовчи корейслар Владимир Дмитриевич Ким номини жуда яхши билишади ва ҳурмат қилишади. У Ўзбекистондаги корейслар миллий маданият маркази ассоциацияси раёсати аъзоси, Оққўрғон миллий маданий маркази раиси ҳамдир. Оққўрғон шаҳридаги болалар дам олиш маскани бугунги кунда корейс халқи қаҳрамони Александр Павлович Мин номи билан аталмоқда. Владимир Дмитриевич архив материаллари асосида изланишларини давом эттириб, яна янги-янги китоблар ёзиш ниятида.

Муборак МИРКАМОЛОВА,
Ҳусанбой АВВАЛОВ.

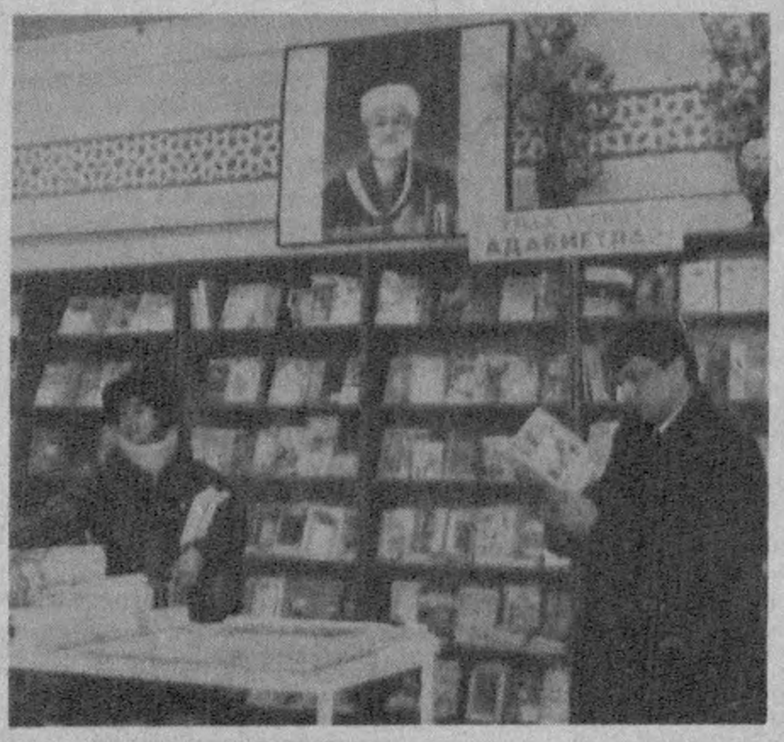

КИТОБХОНЛАР СЕВГАН ЖОЙ

«Ўзтошкитоб» бирлашмаси тизимида китоб савдоси ишини намунали ташкил этган дўконлар кўп. Улардан бири Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси яқинидаги 26-дўкондир. Бу ердан китобхонлар ўзларига керакли барча босма нашрларни: техникага оид, бадиий адабиётлар, болалар китобларини ҳамма вақт топадилар.

Дўкон жамоаси китобсеварлар учун турли мавзуларда учрашув ва суҳбатлар ташкил этмоқда. Бу учрашувларга уларнинг севимли ёзувчилари, ноширлар ва муаллифлар таклиф этилади. Наврўз айёми арафасида ҳам ана шундай тадбир ўтказиш мўлжалланмоқда.

— Бизга бераётган кундалик эътибори ва ёрдами учун Ҳамза тумани ҳокимлигидан миннатдормиз, — дейди дўкон мудири Лариса Луканова, — ана шу ёрдам туфайли дўкон саҳнини кенгайтириш ва яхшилаб таъмирлаш имкони туғилди. Жамоа, шунингдек, авиасозларнинг ҳам доимий оталиғини сезиб турибди.

Китоб дўкони ҳар доим харидорлар билан гавжум.

Равил ШАМСУТДИНОВ олган суратлар.

ВАНГА БУВИНИНГ МАСЛАҲАТЛАРИ

Болгариялик башоратчи аёл Ванга буви 85 ёшга кирди. Аммо у яшайдиган Рупита водийсидаги мўъжазгина уй дарвозахонаси ҳали ҳам одамлар билан гавжум. Бироқ буви уларнинг барчасини қабул қилиб, дардларига шифо топиш имкониятига эга эмас. Чунки, саксон беш ёшга кирган аёл тез-тез дам олишга муҳтож. Ванга буви тиббиёт ютуқларини инкор этмаган ҳолда турли хил касалликларни даволашда ўт-ўланларнинг фойдалилигини ҳам тез-тез такрорлайди. Унинг фикрича, кимёвий дори-дармонларни кўплаб истеъмол қилиш табиат ёрдамида даволанишга тўсиқ қўяди. Ҳолбуки инсон организми кўпроқ табиий дори-дармонларга муҳтождир. Ванга буви игна билан даволовчи таниш врачга шундай деган эди: «Сиз тўғри даволайсиз, аммо металл игналар ўрнига қадим замонларда қилинганидек, лойдан фойдалансангиз маъқул бўларди. Лойни эса қаттиқ қиздириш зарур». Бу гапларни эшитган врач бувига эътироз билдириб, «Ахир бу орқага қайтиш эмасми?» деганида Ванга буви илжайиб қўйиб, «Ахир ҳозир табиатнинг ўзи шундай қилишни маъқул кўряпти-ку» деди.

Ванга буви жияни Красимира Стояновага кишиларга қандай ёрдам бериш мумкин эканлигини ўргатган. Аммо, шунингдек, «Одамларга маслаҳат бермоқчи бўлсанг, шуни ҳам билгинки, ҳар бир инсоннинг организми ўзига яраша алоҳида бўлади. Мен сенга айтаётганларим кузатиш ва тажрибалардан олингандир», деб огоҳлантирган.

ВАНГА буви кишиларни ўтлар билан даволашда уларга ўт дамламасини ичишга зўр бермасликни маслаҳат беради. Яхшиси, бу қайнатма билан баданингизни ювинг, негаки ўт инсон организмига тери орқали самаралироқ таъсир кўрсатади, дейди.

ВАНГА буви оққон касали билан оғриган беморларга гулхайри томирининг шарбатини ичишни маслаҳат беради. Ёш болаларга эса ана шундай касаллик билан оғриганда гулхайри мевасининг шарбатини ичишни тавсия қилади.

БАШОРАТЧИ жигар циррози билан касалланган кишилар учун ёш болали оналарнинг кўкрак сутига оқ ун аралаштириб ичишни фойдали дейди.

УЙҚУСИДА нотинчланадиган болаларнинг ота-оналарига шундай маслаҳат беради: тонг саҳарда ўтзорга чиқиб, оппоқ чойшабни ёйинг. Уни шудринг билан ҳўллаб, болани шу чойшабга ўранг... Буни қарангки, кейинчалик ота-оналар фарзандлари тузалиб кетганлари ҳақида бувига қувонч билан хабар берганлар.

Ванга бувининг айтишига қараганда, тонгги шудринг ўт-ўланлардан чиқадиган барча фойдали моддаларнинг аралашмаси экан.

ИККИ ойдан кўпроқ иссиқлаб ётган болани буви ғўр узумнинг қайнатмасига чўмилтиришни тавсия қилади.

ЭКЗЕМАЛИ (яра-чақали) беморлар эса ўрмон гулларини қайнатиб, шунинг сувида чўмилиши фойдали эканлигини таъкидлайди.

УЗОҚ вақт қичимадан азобланган кишилар, бувининг айтишича, бир килограмм арпа солиб қайнатилган сувга чўмилишлари керак. Буйраги касал ўсмирлар эса қовоқ уруғидан дамлаган чой ичишлари лозим. Ванга буви бундай беморларга яна каноп уруғини туйиб ва иссиқ компресс қилиб оғриқ жойга босишни маслаҳат беради.

ИШХОНАДА зарарли буғлардан заҳарланган кишилар кечқурун оёқларини иссиқ сувга солиб ўтиришлари лозим.

Тутқаноғи бор болалар пичан қайнатмасида чўмилишлари зарур.

ВАНГА буви йўтал азобини тортаётган беморларга бутун ҳафта давомида каноп уруғи дамланган чой ичишни, совуқ сувни эса аксинча сира ҳам ичмасликни тавсия қилади.

У, ШУНИНГДЕК юрак касаллиги олдини олиш учун кишилар бир йилда тўрт марта қаторасига тўрт кундан дўлана баргидан дамланган чой ичишлари лозимлигини айтган.

БАШОРАТЧИ териси шамоллаб, аллергияга дучор бўлган беморлар эман пўстлоғи қайнатилган сувда чўмилишлари зарур эканлигини таъкидлайди. Кўксовлар эса туятовон ўтининг гули дамламасини ичишлари зарур.

БОД касаллигига йўлиққан кишилар ўзларини қуёшга солиб, оғрийдиган жойларини ёғлашлари лозим.

ВАНГА буви, шунингдек, инфаркт олди ҳолатидаги кишиларга терновник (тиканли бута) дамламасини тўрт кун давомида оч қоринга ичишни маслаҳат беради. У бош оғриғидан азобланаётган аёллар ҳар куни кечқурун ухлаш олдидан қанд солинган бир қошиқ сув ичишлари кераклигини таъкидлайди.

ЮРАГИ тез-тез урадиган аёллар учун ҳам Ванга бувининг маслаҳати бор. Бундай аёллар ярим килограмм лимонни майдалаб кесиб, асал билан аралаштириб, ажралиб чиққан шарбатини бир ош қошиғида кечқурун ва эрталаб ичишлари зарур.

ВАНГА диабет ва псориоз касалликлари қўрқиш, ўзини йўқотиб қўйиш ва умуман қаттиқ куйиниш натижасида вужудга келади, дейди. Диабетнинг бошланиш жараёнида бемор маймунжон япроғи дамламасини ичиши лозим. Башоратчининг фикрича, ошқозон яраси бошқа бир қатор сабаблар билан бирга овқатни яхши чайнамасдан ютиш ҳамда иссиқ овқатни совутмай ейиш натижасида вужудга келади. Кўксов касаллиги, — дейди Ванга, — кўп ҳолатларда ҳориган ва терлаган одам совуқ сув ичганда пайдо бўлади. Турли хил шишлар эса киши йиқилганида ва бошқа хил заҳа еганида вужудга келади. У вақт ўтгандан кейин ҳам ривожланиши мумкин.

ВАНГА булардан ташқари қуёш ботганда ухлаб, эрта тонгда уйғонишни маслаҳат беради. У чекиш ғоят зарарли эканлигини таъкидлайди, аммо, врачларнинг кўрсатмаларига эътироз билдириб, ухлашдан олдин 50 грамм аъло навли спиртли ичимлик ичиш фойдали эканлигини айтади. Унинг таъкидлашича, бу ичимлик оз ҳолида киши организмини дезинфекция қилиш учун фойдаси тегармиш.

ВАНГА бувининг башорат қилишича, яқин йилларда инсоният узоқ умр кўриш сирларини очар эмиш.

Қилмишига яраша

«СИЧҚОННИНГ ИНИ МИНГ ТАНГА» БЎЛДИ

ЎРТАЧИРЧИҚ. Кучлик қишлоғи аҳли Мадамин отани «Ботир чол», деб тан беришмоқда. Гап шундаки, Навоий номли жамоа хўжалигининг Мутал ота қишлоғида яшовчи Мадамин ота Усмонов хонадонига икки босқинчи — Ҳабибулла Йўлчиев билан Баҳодир Нуролбоевлар юзларига ниқоб кийиб киришади. Отадан пул сўрайдилар. Мадамин отанинг тўрт жойига пичоқ уришади.

Ғазабланган ота Баҳодир Нуролбоевга зарб туширади ва уни даст кўтариб, деразадан улоқтириб юборади. Отанинг важоҳатини кўрган Ҳабибулло Йўлчиев ура қочиб қолди. Ахир, ишлар пачава, «сичқоннинг ини минг танга» бўлган эди-да!

Туман прокурорининг катта ёрдамчиси Ўктам Муҳаммаджоновнинг хабар қилишича, икки ҳамтовоқнинг ҳар бири саккиз йилга озодликдан маҳрум этилди.

У. ҲАМИДОВ.

АЯМАЖУЗ, ҲУТ-ЮТ, САРИҚ СУМАЛАК ВА БОШҚАЛАР

Ўрта Осиё халқлари қишни тўқсон кун ҳисоблаб, «тўқсон» деб атаганлар. Яна бунга эҳтиёт юзасидан ўн кун қўшиб, юз кунга тўлғазиб, «садди пок» деб юритганлар. «Тўқсон» ҳозирги ҳисоб бўйича 13 декабрдан 13 мартгача бўлган даврга тўғри келади. Шу тўқсон куннинг охирги олти кунида қаттиқ совуқ бўлиб, ер музлаши мумкин.

Билиб қўйган яхши

Кўп йиллик кузатишлар ана шундан далолат беради. Ушбу олти кунни «Шиша» деб ҳам, «Аямажуз» деб ҳам атаганлар. Абу Райҳон Берунийнинг «Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар» асарида шундай деб қайд қилинган: «Шу ой ичида «кампир кунлари» бўлиб, унинг боши йигирма олтинчи шубоддир. У кетма-кет етти кун бўлади. Йил кабисали бўлса, тўрт куни шубоддан, уч куни озор ойдан бўлади. Кабисали бўлмаса уч куни шубоддан, тўрт куни озордан бўлади. Қадимгилар ҳикоясича бу кунларнинг «кампир кунлари» деб аталишининг сабаби шуки, ... од қавми шу кунларнинг қаттиқ совуқ шамоли, гирдоблари ва даҳшатлари билан ҳалок бўлган. Улар жумласидан бир кампир тирик қолиб, ҳалок бўлганларга марсия айтиб йиғлаган. Шунинг учун бу кунлар «кампир кунлари» деб аталган. У кеча-кундузларнинг қиссалари машҳурдир... Баъзиларнинг гумонича, шу кунларнинг «кампир кунлари» деб аталишига сабаб шуки, бир кампир ҳавонинг исиганини кўриб, пахталик кийимини ечиб ташлаган ва шу кунларнинг совуғида ўлган.

Баъзи араблар фикрича, «кампир кунлари»нинг бундай деб аталишига сабаб бу кунлар қишнинг «кампири, яъни «охири»дир». Халқимизнинг аямажуз ҳақида бир қанча мақоллари бор. Чунончи, «Аямажуз олти кун, қаҳри келса қаттиқ кун», «Аямажуз олти кун, олти ой қишдан қаттиқ кун», «Аҳмон-даҳмон олти кун, қаҳрига олса қаттиқ кун» ва ҳоказолар.

Ҳут ҳам мана шу қишнинг тўқсон куни ичида бўлади. У қишнинг охири ва кўкламнинг бошланиш даврига тўғри келади. Ҳут киргач, деҳқонлар қизғин ҳаракат қилиб, экин экишга ҳозирлик кўра бошлайдилар. Шунинг учун ҳам «Ҳут кирди, ер остига дуд кирди» дейдилар. Ҳут қутли келса, ўт-ўлан кўп бўлиб, моллар тўйиб, маҳсулдор бўлади.

Баъзи йиллари ҳут ойида кунлар илиб, қорлар эрий бошлаганда бирдан қаттиқ совуқ бўлиб, ернинг бети қалин музлайди. Қишга жамғарилган ем-хашаклар бу пайтда тугаган бўлади. Чорва моллари эса музлаган ердан бир нима топиб ея олмайди-да.

Ана шу оғир дамларни чорвадорлар «ют» деб атайдилар. Халқ ўзининг асрий тажрибасига кўра ют ҳар ўн-ўн икки йилда бир марта такрорланишига ва унинг кўпинча «қуён йили»да содир бўлишига ишонч ҳосил қилган. Дарҳақиқат, архив материалларига кўра кейинги бир ярим аср мобайнида бўлган оғир ютлар ҳар ўн-ўн икки йилда бир марта такрорланган ва асосан «қуён йили»га тўғри келган.

Қишнинг тўқсонида булардан ташқари уч кун-уч кундан «Сариқ сумалак», «Аҳмон-даҳмон», «Лайлак қор» деган совуқ кунлар ҳам бўлади. Халқимиз кўп йиллик тажрибалар асосида чиллалан кейинги қишнинг қолган умрини ана шундай даврларга бўлиб, уларнинг ҳар бирини ўзига хос номлар билан атаганлар.

КЎПЧИЛИК САҲОВАТИ

ТОШКЕНТ туманидаги Ҳасанбой жамоа хўжалигида маҳаллалар аҳолиси, саҳоватли инсонларнинг баҳоли-қудрат кўмаги ва Саудия Арабистонида яшаётган ватандошларимизнинг моддий ёрдами туфайли янги масжид биноси қуриб битказилди. Асатилла Тоиров ва Шамсуддин Қамбаров сингари отахонлар қурилиш ишларига бош-қош бўлишди.

Аллома АЗИЗОВА.

ЭЪЛОНЛАР

«Стройфинтраст»

вилоятлардан акциялар, облигациялар ва векселлар бўйича ишлайдиган мутахассисларни

ИЗЛАМОҚДА.

Телефонлар:
(3712) 45-48-51, 45-46-44.

Тошкент вилояти табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси «Тошкент ҳақиқати» газетасининг муҳаррири Фатҳиддин Муҳиддиновга унинг отаси **ФАЗЛИДДИН МУҲИДДИНОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Тошкент вилояти ҳокими маҳкамасининг Матбуот бошқармаси жамоаси «Тошкент ҳақиқати» газетаси муҳаррири Ф. Муҳиддиновга отаси **Фазлиддин МУҲИДДИНОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Бектемир туманидаги «Азиз» кичик корхонаси **ТУГАТИЛАДИ.** Даъволар бир ой давомида қабул қилинади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOŞKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Муҳаррир Фатҳиддин МУҲИДДИНОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: хатлар ва оммавий ишлар бўлими: 33-40-48. Эълонлар: 33-99-15, 36-57-27.

● Мақолалар, эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун муаллифлар, реклама ва эълон берувчилар масъулдир.
● Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-0125. Ҳажми – 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2. Адади 11760 нусха.

"Шарқ" нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672. Босишга топшириш вақти – 20.30. Босишга топширилди – 17.30. 1 2 3 4 5 6